

**rijksuniversiteit
groningen**

Ouderbetrokkenheid binnen de voorschoolse educatie

Een exploratief onderzoek naar de verbinding tussen de thuissituatie en de voorschool (IKC) in de gemeente Leeuwarden.

Emilie Lobers

S4922077

Masterthesis Pedagogische Wetenschappen, Orthopedagogiek

Faculteit der Gedrag- en Maatschappijwetenschappen

Rijksuniversiteit Groningen

Eerste beoordelaar: Dr. C.E. Oenema-Mostert

Tweede beoordelaar: Dr. A.M. Sluiter-Oerlemans

Datum: 23 juni 2022

Aantal woorden: 13297

Voorwoord

Voor u ligt de masterthesis ‘ouderbetrokkenheid binnen de voorschoolse educatie’. Het voorliggend onderzoek is een exploratief onderzoek naar de verbinding tussen de thuissituatie en de voorschoolse educatie in de gemeente Leeuwarden. Deze masterthesis is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de opleiding Orthopedagogiek aan de Rijksuniversiteit Groningen. Voorliggend onderzoek is onderdeel van het overkoepelende onderzoek vanuit het kwaliteitsteam Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) in de gemeente Leeuwarden. Dit in het kader van de doorgaande lijn ontwikkelen en leren bij jonge kinderen. Van februari 2022 tot en met juni 2022 ben ik bezig geweest met het schrijven van de masterthesis. Gedurende deze periode heb ik mij mogen verdiepen in het thema ouderbetrokkenheid binnen de voorschoolse educatie, om verbinding te maken met orthopedagogiek, verminderen en oplossen van problemen in de opvoedingssituatie en preventie binnen de orthopedagogiek. Om meer over dit thema te weten te komen en mijn onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden heb ik medewerkers van drie verschillende Integrale Kindercentra (IKC) in de gemeente Leeuwarden mogen interviewen. Graag bedank ik de respondenten: orthopedagoog, pedagogisch coach en pedagogische medewerkers voor hun tijd en deelname. Het waren inspirerende en leerzame interviews, waar we van en met elkaar hebben mogen leren. Ook wil ik een aantal medestudenten en mijn familie bedanken voor de steun en het vertrouwen dat zij mij geven. Tot slot wil ik mijn thesisbegeleider, Ineke Oenema-Mostert, bedanken voor haar motiverende begeleiding en helpende feedback.

Bij deze wens ik u veel leesplezier toe.

Emilie Lobers

Groningen, 23 juni 2022

Inhoudsopgave

Abstract	3
1. Inleiding	4
Figuur 1. Conceptueel model.	8
2. Methode	9
2.1 Onderzoeksgroep	9
2.2 Instrument	9
2.3 Procedure en design	10
2.4 Analyse	11
2.5 Betrouwbaarheid en validiteit	13
3. Theoretisch kader	14
4. Resultaten	19
5. Discussie	39
5.2 Methodologische verantwoording	42
5.3 Aanbevelingen en vervolgonderzoek	43
Literatuurlijst	46
Bijlage 1. Codeboom	51
Bijlage 2 Interviewvragen	55
Bijlage 3. E-mail naar de contactpersonen IKC-locaties	68

Abstract

This exploratory study examined the extent to which staff at the Integral Child Centers in the municipality of Leeuwarden are aware of the relationship between the home situation and early childhood care and education (ECCE). The study is a sub-study within a multi-year study on parent involvement. This research focuses on supporting and hindering factors experienced by pedagogical staff to increase parent involvement. There is little insight into and knowledge of facilitating and impeding factors in relation to parent involvement within early childhood education, resulting in a lack of action on the part of pedagogical staff. In this study qualitative analyses were carried out to gain insight into the experiences and opinions of the pedagogical staff. It appears that demographic characteristics of parents, such as the level of education and the language they speak with their children at home, can influence the effect of involvement on school performance. Formal forms of parent involvement, such as participation seems to have less effect on children's learning and development. Communication and cooperation are seen by the pedagogical staff as the most important factor in increasing parent involvement. As a concluding remark, it can be stated that the early childhood care and education (ECCE) has laid a good groundwork for the attention given to the home situation, but there are some points of improvement with regard to strengthening the quality of the process of the early childhood care and education (ECCE).

1. Inleiding

Ouderbetrokkenheid heeft een positieve invloed op het leren en ontwikkelen van kinderen (Hill & Taylor, 2004; Bakker et al., 2013). Betrokkenheid van ouders bij het leren en ontwikkelen van kinderen wordt met name in de voorschoolse periode als speerpunt genoemd, omdat de vroege kinderjaren één van de belangrijkste momenten in het leven van het kind zijn (Bruder, 2010; Shonkoff, 2011).

Het begrip ouderbetrokkenheid wordt ruim opgevat: ouders worden gezien als partners en deel van de scholengemeenschap. Ouderbetrokkenheid geeft de betrokkenheid die ouders hebben bij het leren en ontwikkelen van hun kind weer en de betrokkenheid die ouders hebben bij school en het contact met de school (Prins et al., 2013; Denessen & Raket, 2016). Voorschoolse programma's, gericht op het verband tussen thuis en de voorschool, definiëren ouderbetrokkenheid doorgaans door activiteiten als de deelname van de ouder aan voorschoolse activiteiten, werken met hun kind aan lezen en schrijven en het bijwonen van ouderbijeenkomsten. Onderzoek naar de effecten van betrokkenheid van ouders bij jongere kinderen concentreert zich veelal op het stimulerende karakter van de thuisomgeving (Carter, 2002; Bakker et al., 2013). Het gaat dan om activiteiten die ouders met kinderen ondernemen in de thuissituatie zoals voorlezen, het voeren van gesprekken met de kinderen tijdens de maaltijd of het doen van educatieve spelletjes, maar ook om kenmerken van het cultureel thuismilieu, zoals de mate waarin ouders zelf lezen.

Echter is er weinig inzicht in en kennis van bevorderende en belemmerende factoren in relatie tot ouderbetrokkenheid binnen de voorschoolse educatie, met als gevolg dat er handelingsverlegenheid ontstaat bij pedagogische medewerkers. Recent wetenschappelijk onderzoek naar betrokkenheid van ouders is veelal gericht op het basisonderwijs (Korfmacher et al., 2008; Van der Heul, 2020). Daaruit blijkt dat er verschillende factoren van ouderbetrokkenheid zijn die de schoolprestatie van kinderen in de eerste jaren van de basisschool in positieve zin beïnvloeden (Van der Heul, 2020).

Het is een belangrijk gegeven dat niet alleen ouders de verantwoordelijkheid hebben voor de ontwikkeling en opvoeding van kinderen, maar dat de gehele directe omgeving invloed heeft op een positieve ontwikkeling van kinderen (Hattie, 2009; Prins et al., 2013; De Vries, 2017). Om effectiviteit van ouderbetrokkenheid te bereiken is het belangrijk zich te richten op partnerschap, met verantwoordelijkheid voor de educatie en de ontwikkeling van het kind, en met gedeelde, gezamenlijke verantwoordelijkheid van ouders, beroepskrachten en andere betrokken instanties (De Vries, 2017). Om op een positieve en gelijkwaardige wijze

met ouders in contact te komen, is het belangrijk dat pedagogische medewerkers zich competent genoeg voelen om met ouders in contact te zijn (Driessen et al., 2015; Denessen & Raket, 2016).

Binnen de voorschool kunnen pedagogische medewerkers ouders stimuleren om betrokken te zijn bij het leren en ontwikkelen van hun kind. Pedagogische medewerkers kunnen de betrokkenheid van ouders verhogen, bijvoorbeeld door hen te betrekken bij het leerproces van hun kinderen of door hen uit te nodigen voor een ouderavond om de voortgang van hun kind te bespreken. Als deze betrokkenheid vervolgens een positief effect heeft op leeruitkomsten en het welbevinden van het kind, kan geconcludeerd worden dat de pedagogische medewerkers een positieve bijdrage leveren aan ouderbetrokkenheid (Bakker et al., 2013). Vanwege de aangetoonde effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de significante rol die pedagogische medewerkers daarbij spelen, is er aandacht voor professionalisering van pedagogische medewerkers met betrekking tot ouderbetrokkenheid. Er wordt steeds meer beleid gevoerd om voorscholen en pedagogische medewerkers te stimuleren de ouders meer binnen de voorschoolse educatie te betrekken (Onderwijsraad, 2010).

Activiteiten in de voorschool moeten aansluiten bij de normen en waarden en praktische mogelijkheden van ouders (Van Keulen & Doeleman, 2002; Day et al., 2011). Dit is vaak lastig, omdat ouders verschillende sociale en culturele achtergronden hebben en de behoeften van ouders verschillend kunnen zijn. Daarom is het belangrijk dat pedagogische medewerkers en ouders van elkaar op de hoogte zijn over ideeën omtrent de ontwikkeling van kinderen en dat zij informatie uitwisselen om de leefwerelden van thuis en de voorschool zo veel mogelijk met elkaar te verbinden (Van Keulen & Doeleman, 2002). Bronfenbrenner (1994) beschrijft dat er meerdere aspecten van belang zijn in de ontwikkeling van het kind die met elkaar in interactie zijn en elkaar beïnvloeden. De ontwikkeling van een kind is een transactioneel proces tussen individu en de omgeving, een voortdurende wisselwerking. De betrokkenheid, thuis georiënteerd of voorschool georiënteerd, is niet mogelijk zonder een samenwerking tussen de twee partijen (Lee & Bowen, 2006).

Uit onderzoek blijkt dat kinderen die de voorschoolse educatie hebben gevolgd, zich sneller ontwikkelen dan kinderen die dat niet hebben gedaan (Muennig et al., 2011). De voorschool is een educatief aanbod voor jonge kinderen dat is gericht op onder andere de taalontwikkeling, sociale vaardigheden en motoriek. De voorschool in zijn huidige vorm bestaat eigenlijk pas vanaf ongeveer het jaar 2000 en werd opgericht om kinderen voor te bereiden op het basisonderwijs. In de periode daarvoor was sprake van een breder opgezet onderwijsbeleid waar diverse programma's werden uitgevoerd om de ontwikkeling van jonge

kinderen te stimuleren (Van Kampen et al., 2005). De voorschool heeft een methodische en systematische aanpak van de ontwikkeling van jong kinderen in de leeftijd 2 tot 4 jaar, vaak met behulp van educatieve programma's. (Driessen et al., 2005). Een voorschool betreft de ouders nauw bij de ontwikkeling van de kinderen en organiseert speciale ouderbijeenkomsten. De ontwikkeling van het kind wordt nauwkeurig bijgehouden en er is regelmatig overleg tussen leiding en ouders over het kind. Deze voorschoolse programma's worden uitgevoerd in combinaties van peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en basisscholen (Veen, 2013) en is vaak onderdeel van een Integraal Kindcentrum. Een Integraal Kindcentrum is een semipublieke plek waar vanuit één organisatie, één exploitatie, één team en één aansturing, een op de kinderen, ouders en de wijk afgestemd aanbod wordt gerealiseerd rond onderwijs, vorming, opvang en vrijetijdsgelegenheden in de vorm van een aaneengesloten arrangement. Het is een voorziening voor kinderen van nul tot dertien jaar waar kinderen spelen, leren en elkaar ontmoeten (OCO, 2021).

In de reviewstudie van Bakker et al. (2013) zijn 111 studies naar de effecten van ouderbetrokkenheid op de prestaties, motivatie, het welbevinden en de zelfwaardering van kinderen van verschillende leeftijden geïnventariseerd. Daaruit is gebleken om leren en ontwikkelen van jonge kinderen in combinatie met ouderbetrokkenheid vorm te geven, het belangrijk is dat pedagogische medewerkers kennis hebben van vormen van ouderbetrokkenheid die in de praktijk werken (Bakker et al., 2013). Het ontbreken van kennis en inzicht voor de effecten van ouderbetrokkenheid heeft consequenties voor het beleid dat erop is gericht de betrokkenheid van ouders te stimuleren om de ontwikkeling van kinderen te bevorderen. Het lijkt immers niet lonend om te investeren in vormen van ouderbetrokkenheid die volgens wetenschappelijk onderzoek weinig of geen effect hebben op de ontwikkeling van kinderen. Uit dezelfde reviewstudie van Bakker et al. (2013) komt naar voren dat kennis van effectief gebleken vormen van ouderbetrokkenheid ertoe kan leiden dat de pedagogische medewerkers interventies plegen waarbij de ontwikkeling en het leren van kinderen wordt gesteund.

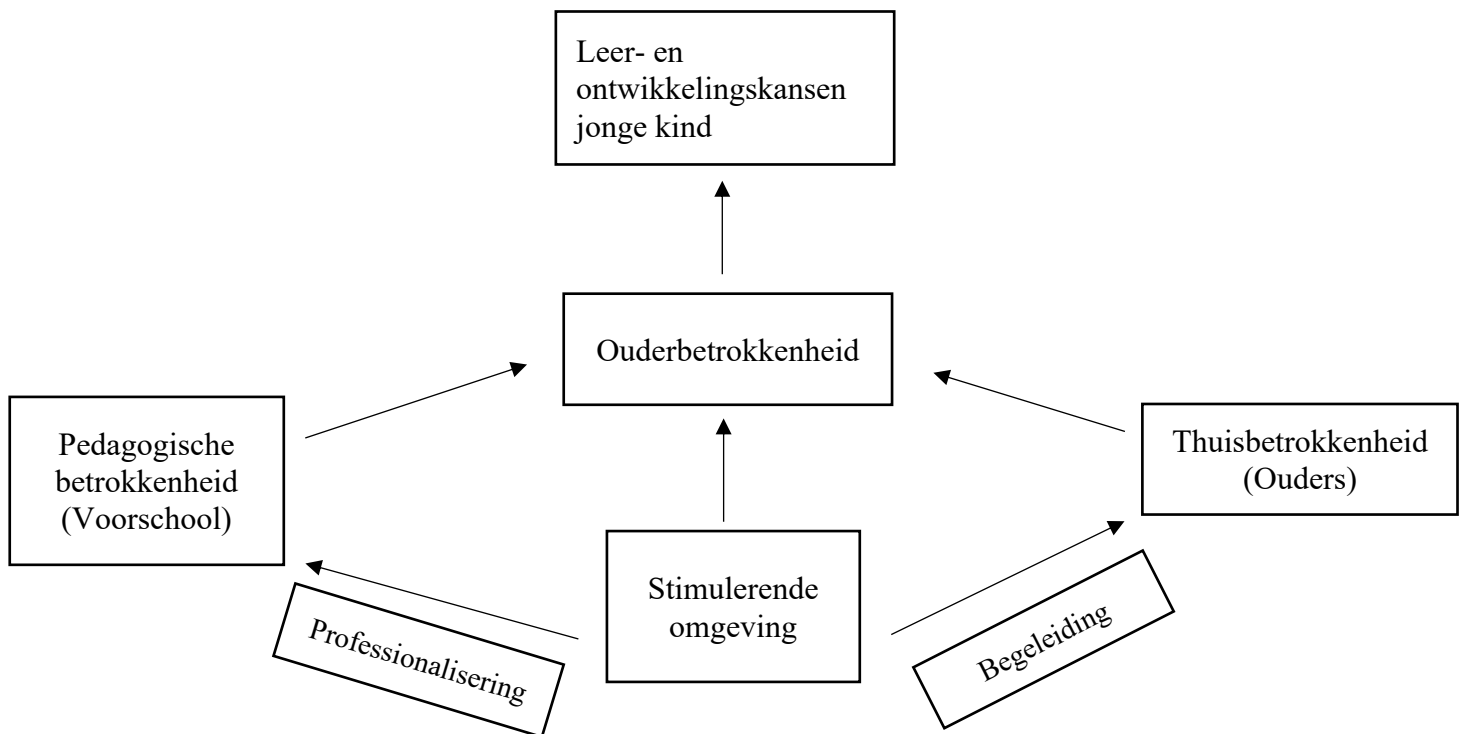
Het voorliggende onderzoek is een eerste verkenning van het onderwerp ouderbetrokkenheid binnen de voorschoolse educatie. Het maakt deel uit van een overkoepelend meerderjaren onderzoek met betrekking tot de ontwikkeling van de kwaliteit van het proces van de doorgaande lijn voor- en vroegschool in een Integraal Kindcentrum (IKC) in de gemeente Leeuwarden. Er zal in voorliggend onderzoek inzicht komen in de ervaringen van pedagogische medewerkers met betrekking tot ouderbetrokkenheid vergroten, om uiteindelijk een hoger kwaliteitsniveau te kunnen bereiken binnen de voorschoolse

educatie. Concreet wordt er door dit onderzoek antwoord gegeven op de volgende vraag: ‘*Wat ervaren pedagogische medewerkers van de Integrale Kindercentra (IKC) binnen de voorschool als bevorderend en belemmerend met betrekking tot het vergroten van de ouderbetrokkenheid?*’ Het onderzoek is opgedeeld in de volgende deelvragen:

- Op welke manier wordt betrokkenheid van ouders binnen de voorschool vormgegeven?
- Hoe kan betrokkenheid van ouders worden vergroot binnen de voorschool?
- Op welke manier dragen de pedagogische medewerkers bij aan betrokkenheid van ouders en is er verbinding met de thuissituatie?

Er zijn hierbij vier thema's opgesteld waar de pedagogische medewerkers gevraagd worden. Het eerste thema is de vormgegeven en betekenis van ouderbetrokkenheid. Pedagogische medewerkers kunnen ouderbetrokkenheid op verschillende manieren definiëren. Het is van belang om te weten wat de pedagogische medewerkers onder ouderbetrokkenheid verstaan (Bakker et al., 2013). Het tweede thema gaat over het bevorderen van ouderbetrokkenheid binnen de voorschoolse educatie, maar ook de belemmerende factoren. Het is belangrijk dat er kennis is van bevorderende en belemmerende vormen van ouderbetrokkenheid (Bakker et al., 2013). De implementatie van ouderbetrokkenheid programma's kan bijvoorbeeld een grote invloed hebben op het bevorderen van ouderbetrokkenheid (Krijnen et al., 2020). Het derde thema betreft de bijdrage van pedagogische medewerkers op het ontwikkelen en leren van het jonge kind, omdat pedagogische medewerkers een positieve bijdrage kunnen leveren aan ouderbetrokkenheid met in doorgaande lijn het leren en ontwikkelen van kinderen (De Vries, 2017). In het vierde en tevens laatste thema worden pedagogische medewerkers bevraagd naar de verbinding tussen de voorschool en de thuissituatie van de kinderen. Het is van belang om de leefwerelden van thuis en de voorschool zo veel mogelijk met elkaar te verbinden (Van Keulen & Doeleman, 2002). Er zijn ook verschillende interventies voor voorschoolse programma's die gericht zijn op het ondersteunen van een stimulerend gezinsklimaat in de thuissituatie (Bakker et al., 2013). *Ouderbetrokkenheid voor elkaar. In tien stappen naar een goede samenwerking tussen de voorschool en ouders* is een van de diverse instrumenten die professionals kunnen gebruiken om ouderbetrokkenheid op de voorschool vorm te geven (Vries et al., 2012). Figuur 1 geeft tot slot de samenhang tussen de concepten schematisch weer in een model. Het conceptueel model geeft de relatie tussen de thuissituatie, de

voorschool en de omgeving weer met als gemeenschappelijk doel de optimale ontwikkeling van het jonge kind.

Figuur 1.
Conceptueel model.

Noot. De thuisbetrokkenheid van ouders, pedagogische betrokkenheid van de voorschool en omgeving zorgt ervoor dat er ouderbetrokkenheid ontstaat en dat draagt positief bij aan het leren en ontwikkelen van het jonge kind.

2. Methode

Het onderzoek is uitgevoerd tussen februari 2022 en juni 2022. Het voorliggend onderzoek is een kwalitatief onderzoek, waarbij empirische gegevens op een systematische en controleerbare wijze worden verzameld, geanalyseerd en gerapporteerd (Plochg & Juttman, 2007). Het interpretivistisch onderzoeksdesign vormt de basis van dit onderzoek (Baarda, 2021). Interpretivisme is in voorliggend onderzoek de juiste benadering, omdat dit onderzoek gaat over menswetenschappen waarbij meningen, opvattingen en perspectieven van de respondenten centraal staan (James, 2017).

2.1 Onderzoeksgroep

Aan de hand van interviews is inzicht verkregen wat de pedagogische medewerkers als bevorderend en belemmerend ervaren met betrekking tot het vergroten van ouderbetrokkenheid binnen de voorschool. Hiermee wordt er antwoord gegeven op de drie deelvragen. De interviews zijn afgenomen bij 9 pedagogische medewerkers en 2 stafmedewerkers, waarvan de leeftijdsrange van 21 tot 64 jaar en de werkervaring is de range van 1,5 tot 33 jaar. De pedagogische medewerkers zijn werkzaam op de verschillende Integrale Kindcentra (IKC) in de gemeente Leeuwarden. Er is gekozen voor verschillende lagen uit de organisatie, om triangulatie toe te passen. Meerdere bronnen van data worden gebruikt, zodat bevindingen dubbel gecheckt worden. De respondenten zijn door middel van zelfselectie via de Integrale Kindcentra (IKC) geworven. Bij selectie van deelnemers is gebruik gemaakt van een niet-stochastische doelgerichte steekproef. Hierbij is uitgegaan van het eigen oordeel om participanten te selecteren die optimaal de onderzoeksvragen beantwoorden (Saunders et al., 2009). Aan de hand van socio-demografische gegevens kan een beeld worden geschetst op welke manier ouderbetrokkenheid wordt ingevuld en de pedagogische medewerkers bijdragen aan ouderbetrokkenheid binnen de voorschool. Door op verschillende tijdstippen te meten, bij verschillende omgevingsinvloeden data te verzamelen en respondenten met uiteenlopende perspectieven met elkaar te vergelijken is er sprake van data-triangulatie. Data-triangulatie vergroot de betrouwbaarheid van voorliggend onderzoek (Beuving & De Vries, 2015).

2.2 Instrument

Een semigestructureerd interview sluit het beste aan bij het doel van dit onderzoek. Bij dit

type onderzoek is het essentieel dat alle geïnterviewde personen eenzelfde ervaring hebben ondergaan waarover ze ondervraagd worden (Baarda, 2021). Het theoretisch kader vormt de basis voor de gestelde vragen. Een semigestructureerd interview geeft de onderzoeker de ruimte om flexibel in te spelen op de gegeven antwoorden en stelt de pedagogische medewerker in staat om eigen onderwerpen in te brengen (Baarda, 2021). Het semigestructureerd interview is opgebouwd aan de hand van 10 stellingen: 1.A-, 2.A-2.B-2.C, 3.A-3.B-3.C-3.D, 4.A-4.B. In de ontwikkelde vragenlijst zijn de determinanten (factoren) opgenomen die aansluiten bij het conceptuele model van dit onderzoek en bijdragen aan de beantwoording van de onderzoeksvragen (Fleuren et al., 2014). De determinanten zijn: het begrip ouderbetrokkenheid (1.A), bevorderende factoren van ouderbetrokkenheid (2.A-2.B-2.C), bijdrage van pedagogische medewerkers (3.A-3.B-3.C-3.D), de verbinding tussen de voorschool en ouders (4.A-4.B). Bij elke stelling is ook door middel van een zespunts Likert-schaal om een reactie gevraagd. Deze zespunts Likert-schaal bestaat uit: sterk mee oneens, mee oneens, beetje mee oneens, beetje mee eens, mee eens en sterk mee eens. De respondent is vervolgens gevraagd de zespunts Likert-schaal te onderbouwen met praktijkvoorbeelden en positieve-/ en ontwikkelpunten. Het is een ad hoc instrument en is niet onderzocht op validiteit en betrouwbaarheid.

2.3 Procedure en design

De tien interviews zijn afgenomen door een student Orthopedagogiek van de Rijksuniversiteit Groningen, gedurende de periode mei-juni. De interviews zijn online via face-to-face, op de verschillende Integrale Kindcentra locaties in de gemeente Leeuwarden, afgenomen. Voorafgaand aan de interviews zijn alle procedures, geformuleerd door de organisaties waar de respondenten werkzaam zijn, gevolgd. Onderzoeker heeft bijvoorbeeld de respondenten om toestemming gevraagd voor het verkrijgen van informatie. Daarnaast zijn de zes thema's ter voorbereiding op het interview voorafgaand aan het interview met de respondenten gedeeld. De uitkomsten van het overkoepelende onderzoek gaven aan dat de respondenten zich op die minder overvallen voelen. De interviews zijn opgenomen en getranscribeerd. Na transcriptie van de interviews is de uitwerking voorgelegd aan de participanten ter verificatie en is aangevuld waar nodig om zo validiteit en betrouwbaarheid te waarborgen. De interviews zijn eenmalig afgenomen om zicht te krijgen op de bijdrage van pedagogische medewerkers als het gaat om ouderbetrokkenheid en op welke manier ouderbetrokkenheid wordt vormgegeven binnen de voorschool.

2.4 Analyse

De transcripten van de interviews zijn verwerkt met behulp van het ATLAS.ti, V7.0. ATLAS.ti is software ontwikkeld om kwalitatieve data-analyses op een gestructureerde manier te kunnen uitwerken. Om data uit de interviews te analyseren is er gekozen voor een interpretatieve thematische analyse. Een interpretatieve thematische analyse is een fundamentele methode bij kwalitatief onderzoek, waarbij het mogelijk is om thema's binnen de data te identificeren, analyseren en rapporteren. Hierbij is het doel niet alleen toetsen van de theorie, maar geeft deze methode ook de mogelijkheid om nieuwe thema's toe te voegen (Liamputtong, 2009). De data worden aan bepaalde thema's toegewezen, die inductief, uit het verzamelde materiaal, worden gevormd. Bij een kwalitatieve analyse staat de betekenis centraal, met als doel de inhoud en complexiteit van de betekenissen te begrijpen, eerder dan de frequentie ervan (Braun & Clarke, 2006). Braun en Clarke (2006) benoemen meerdere fases binnen de thematische analyse: open, axiaal en selectief coderen. Daarbij wordt nadruk gelegd op het feit dat de thematische analyse geen lineair proces is, waarbij de onderzoeker op chronologische wijze van fase op fase overstapt. De thematische analyse is een recursief proces, waarbij waar nodig een stap teruggegaan wordt binnen het analyse-proces. In fase I van de analyse worden open codes gebruikt. Voor het analyseren van de data wordt een codeboom opgesteld (Friese, 2019). Er zijn ten tijde van het onderzoek codes bijgevoegd. Liamputtong (2009) geeft aan dat codes ontstaan wanneer de onderzoeker zich verdiept in de data en op zoek gaat naar de betekenis. Dit wordt ook wel inductief coderen genoemd. Hiervoor leest de onderzoeker het getranscribeerde interview door en verbindt de codes aan tekstfragmenten. Deze codes geven per fragment aan wat het hoofdthema is (Liamputtong, 2009). Axiaal coderen vormt fase II van de analyse. In deze fase zijn verschillende codes samengevoegd in categorieën en subcategorieën. Door het maken van verbindingen tussen de hoofdcategorieën en subcategorieën kunnen thema's in de data worden geïdentificeerd (Liamputtong, 2009). Fase III is het selectief coderen, wat inhoudt dat er verbanden tussen de (sub)categorieën gelegd worden. Er is een structuur aangebracht in de verschillende hoofd- en subcodes (Boeije & Bleijenbergh, 2005). De uiteindelijke resultaten zijn visueel weergegeven in een netwerk en hiermee worden de relaties tussen de categorieën en codes zichtbaar (Liamputtong, 2009). De vooraf opgestelde codeboom is schematisch weergegeven in de tabel 1. De codes worden vormgegeven als: Cluster. Onderdeel. Vraag. Inhoud. Aan de hand van de codeboom zijn de thema's beschreven. Hierbij zijn praktijkvoorbeelden, positieve- en ontwikkelpunten genoemd. De resultaten worden onderbouwd met quotes uit de interviews. In de netwerkanalyse staan de verbanden schematisch weergegeven (Mortelmans, 2001).

Tabel 1.*Codeboom ouderbetrokkenheid.*

Cluster	Onderdeel	Vraag	Inhoud
Begrip	Verplichting voorschool	Onderbouwing	
Begrip	Participatie	Onderbouwing	
Begrip	Formele participatie	Onderbouwing	
Begrip	Thuisbetrokkenheid	Onderbouwing	
Begrip	Samenwerking	Onderbouwing	
Begrip	Ondersteuning	Onderbouwing	
Bevorderen	Kennis	Praktijk	
Bevorderen	Opvoeden	Praktijk	
Bevorderen	Communicatie	Praktijk	
Bevorderen	Vrijwilligerswerk	Praktijk	
Bevorderen	Meebeslissen	Praktijk	
Bevorderen	Samenwerken	Praktijk	
Bevorderen	Samenleving	Praktijk	
Bevorderen	Cultuur	Praktijk	
Bevorderen	Bereikbaar	Praktijk	
Beleid	Vormgeving	Praktijk	
Beleid	Vormgeving	Goed/beter	
Initiatief	Pedagogische medewerkers	Onderbouwing	
Initiatief	Pedagogische medewerkers	Praktijk	
Initiatief	Pedagogische medewerkers	Goed/beter	
Werkzame factor	Ervaring	Goed/beter	
Werkzame factor	Deskundig en bekwaam	Goed/beter	
Invloed	Opvoeding	Praktijk	
Verbinding	Thuisituatie	Onderbouwing	
Verbinding	Thuisituatie	Goed/beter	
Sociaal-cultureel	Achtergrond	Praktijk	
Instrumenten	Inzicht	Praktijk	
Instrument	Inzicht	Goed/beter	

Noot. Bovenstaande codeboom is vooraf opgesteld. De inhoud is na afloop van de interviews tijdens het coderen toegevoegd. De volledige codeboom is toegevoegd in bijlage 1.

2.5 Betrouwbaarheid en validiteit

Binnen kwalitatief onderzoek is de onderzoeker nauw betrokken in het proces van analyseren en dat kan de geloofwaardigheid van een onderzoek aantasten. Door alle stappen van het analyseerproces zo nauwkeurig mogelijk te beschrijven, worden de rol en de keuzes van de onderzoeker met betrekking tot de dataset en het analyseproces zo duidelijk mogelijk en dat vergroot de betrouwbaarheid van het onderzoek (Verhoeven, 2020). In voorliggend onderzoek zijn meerdere bronnen gebruikt. Naast een focusgroep, de pedagogische medewerkers worden twee stafmedewerkers met een andere functie geïnterviewd. Het doel hiervan is om een bepaald standpunt te bevestigen of verwerpen. Door triangulatie toe te passen, wordt de betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten gewaarborgd. De validiteit van het onderzoek is vergroot door member's check. De verbale reacties van de respondenten is zo letterlijk mogelijk getranscribeerd en er is aan de respondenten gevraagd om de getranscribeerde tekst te lezen en te reageren op hetgeen dat is opgeschreven. Hierdoor weerspiegelt de geanalyseerde tekst zo adequaat mogelijk de kennis, ervaring en/of bedoeling van de respondent (Plochg & Juttmann, 2007). Voor de betrouwbaarheid en validiteit van het coderen van de data is gebruik gemaakt van dubbel coderen. Dit wil zeggen dat meerdere malen zijn gecodeerd, totdat saturatie optreedt. Na de eindfase van het coderen, het selectieve coderen, ofwel het opstellen van de daadwerkelijke thema's binnen de dataset, zijn alle berichten nogmaals gelezen, geanalyseerd en gecodeerd. Het dubbel coderen verhoogt de stabiliteit en consistentie van de resultaten (Verhoeven, 2020).

3. Theoretisch kader

Ouderbetrokkenheid is in de internationale literatuur als *parent – of parental involvement* bekend (Desforges & Abouchaar, 2003). Volgens hen verwijst de term ‘ouderbetrokkenheid’ naar een waaier van gedragingen die direct dan wel indirect de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen beïnvloeden (Desforges & Abouchaar, 2003). Onder ouderbetrokkenheid kan het bijwonen van ouderavonden en het lidmaatschap van de medezeggenschapsraad worden verstaan. Maar ook het verrichten van hand en spandiensten ten dienste van de voorschool, het praten met het kind over voorschoolse educatie, wat er door de dag heen voorviel en het belonen van prestaties. Sommige onderzoekers rekken het begrip verder op door er ook hedendaagse opvoedingspraktijken onder te benoemen, zoals gedoseerd televisiekijken, op tijd naar bed gaan, voorlezen en thuis zijn voor het kind (Bakker et al., 2013). De mate en vorm van betrokkenheid worden volgens Desforges (2003) sterk beïnvloed door het sociale herkomstmilieu, de opleiding van de ouders, materiële deprivatie, de psychosociale gezondheid van de ouders en het opgroeien in een eenoudergezin. Van belang zijn ook de opvattingen van de ouders over hun rol en het niveau van vertrouwen in het goed kunnen vervullen van die rol. Uit onderzoek van Menheere et al. (2010) blijkt dat gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor opvoeding en onderwijs door ouders en de voorschool de leer- en ontwikkelingskansen van kinderen vergroot. Reitsma en Wit (2012) benadrukken dat het hierbij gaat het om een samenwerking tussen de personen in de pedagogische driehoek, een model van Hermans (2005). Deze driehoek bestaat uit de ouders, de school en het kind.

Ouderbetrokkenheid heeft een pedagogisch, toerusting, organisatorisch en democratisch doel. Het doel van ouderbetrokkenheid is de benadering van kinderen thuis en op school op elkaar af te stemmen en te optimaliseren, leerlingen en ouders beter toe te rusten, ouders een bijdrage te laten leveren aan het reilen en zeilen van de school en mee laten beslissen over het beleid (Smit et al., 2006; Prins et al., 2013). Eén van de meest gebruikte modellen is het ‘Six types model of parent involvement’, van Epstein (2013). Dit model bevat zes vormen van ouderbetrokkenheid die een rol spelen bij het leren en ontwikkelen van kinderen (Epstein, 2013).

1. Basisverplichting van ouders bij het opvoeden van hun kinderen. Het helpen van ouders bij het creëren en opbouwen van positieve thuiscondities die de ontwikkeling van kinderen bevorderen.
2. Basisverplichting van de voorschool. De plicht van voorschool om ouders te informeren over de programma’s en de voortgang van de kinderen.

3. Ouderparticipatie op de voorschool. De vrijwillige bijdrage en hulp van ouders bij voorschoolse activiteiten.
4. Participatie bij het leren van kinderen thuis.
5. Formele ouderparticipatie. Het betrekken van de ouders bij het beleid en bestuur van de voorschool en het ontwikkelen van formele oudervertegenwoordiging.
6. Samenwerking en uitwisseling tussen de voorschool en de gemeenschap. Het identificeren en integreren van bronnen en diensten van de gemeenschap met de bestaande schoolprogramma's, de opvoedingspraktijken binnen gezinnen en het leren van kinderen.

Participatie is misschien wel de meest zichtbare mate van betrokkenheid, aangezien participatie verwijst naar de situatie waarin ouders actief deelnemen of zullen deelnemen aan de opvoeding van hun kinderen. Het is een duidelijk waarneembare vorm van de betrokkenheid die ouders hebben bij een voorschools programma. Het is ook de meest gerapporteerde indicator van betrokkenheid. Een actieve deelname kan op verschillende manieren worden gedefinieerd: op hoeveelheid, frequentie, gemiddelde lengte, duur of verhouding van contact (Korfmacher et al., 2008).

Hoewel de aandacht van de voorschool van oudsher het meest uit gaat naar ouderparticipatie (Bakker et al., 2013), draagt de betrokkenheid van ouders thuis het meest bij aan het leren en ontwikkelen van jonge kinderen. In 2002 verscheen het rapport 'The impact of parent/family involvement on student outcomes' van Carter (2002). In dit rapport presenteert Carter (2002) 29 studies naar de effecten van ouderbetrokkenheid die zijn gepubliceerd in de periode 1994-2001. Met betrekking tot de effecten van ouderbetrokkenheid formuleert Carter (2002) onder andere de volgende conclusie: thuisbetrokkenheid heeft een groter effect op de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen dan de participatie van de ouders bij de school (Carter, 2002). Ook Bakker et al. (2013) benoemd in een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid, dat thuisbetrokkenheid sterkere effecten heeft dan betrokkenheid in de voorschool. Met name het 'cultureel kapitaal' van het gezin dat blijkt uit samen lezen, het ondernemen van educatieve activiteiten en interesse tonen voor het schoolwerk, is van grote invloed op de leer- en ontwikkelingsuitkomsten van het jonge kind. Dit effect geldt met name voor leerlingen van cultureel-etnische minderheden en uit lagere sociaaleconomische milieus. Onderzoek van Swanson et al. (2011) heeft aangetoond dat de dagelijkse ervaringen van kinderen hun ontwikkeling waarschijnlijk verbeteren wanneer de ervaringen op interesses gebaseerd zijn en ouders hun kinderen kansen

bieden om vaardigheden te gebruiken, de effecten van hun acties op hun omgeving te herkennen en nieuwe dingen uit te proberen en te leren (Swanson et al., 2011). Uit het onderzoek van Bruder (2010) blijkt ook dat jonge kinderen zich ontwikkelen en leren in de context van hun gezin, en deze behoefte vereist dat programma's en ondersteuning vanuit de voorschool zowel aan gezinnen als aan kinderen worden verleend. Jeynes (2005) heeft een soortgelijke conclusie. Het zijn volgens hem niet de activiteiten op de voorschool die ouderbetrokkenheid effectief maken, maar ouders die een omgeving creëren waarin leren een belangrijke rol speelt, waardoor het kind zich gesteund voelt.

Pedagogische medewerkers lijken onder ouderbetrokkenheid voornamelijk die vormen te verstaan waarbij sprake is van contact tussen hen en ouders (Bakker, 2016). Ondanks dat deze contacten veel minder invloed hebben op de ontwikkeling van kinderen is het wel van belang hierop in te blijven zetten. Zij zijn immers een voorwaarde om ouders te ondersteunen in de betrokkenheid bij het leren en ontwikkelen in de thuissituatie (Bakker, 2016). De basis voor een goede samenwerking en effectieve ouderbetrokkenheid ligt in een goede communicatie. Goed opgeleide en ervaren pedagogische medewerkers van jonge kinderen leveren ook een belangrijke bijdrage aan de sociale en culturele gezondheid van de ouders en kinderen (Trevarthen, 2011). Kocyigit (2015) beschrijft dat pedagogische medewerkers degenen zijn die ervoor moeten zorgen dat ouders betrokken zijn en blijven in het ontwikkel en leerproces van hun kind. Daarnaast blijkt de attitude van de pedagogische medewerker van invloed te zijn op de betrokkenheid van ouders (Bakker et al., 2013).

Naast positieve effecten van ouderbetrokkenheid worden ook belemmerende effecten van ouderbetrokkenheid gerapporteerd. Overmatige bemoeienis door ouders met het kind, bijvoorbeeld in de vorm van sociale controle, het stellen van regels en het opleggen van druk, kan een negatief effect hebben op de kinderen, maar ook pedagogische medewerkers. Uit onderzoek naar factoren die stress bij pedagogische medewerkers veroorzaken, is gebleken dat ouders daar in hoge mate aan kunnen bijdragen (Prakke et al., 2007; Denessen & Raket 2016). Pedagogische medewerkers ervaren dat ouders zich te veel bemoeien met de voorschoolse educatie, vaak ontevreden zijn en te hoge verwachtingen hebben. Daarnaast ervaren pedagogische medewerkers ook moeilijkheden in contacten met ouders die niet mee willen werken aan de begeleiding van het leerproces van kinderen (Prakke et al., 2007; Denessen & Raket 2016).

Bakker et al. (2013) geeft in een reviewstudie naar de effecten van ouderbetrokkenheid aan dat pedagogische medewerkers het over het algemeen lastig vinden om met ouders die de Nederlandse taal niet spreken en/of een andere sociaaleconomische achtergrond hebben, in

contact te komen. Laagopgeleide ouders voelen zich vaker slecht gehoord en vinden dat de school weinig interesse toont in hun opvattingen en wensen (Lusse, 2013). Dat kan ervoor zorgen dat ouders de betrokkenheid kwijtraken met de voorschool en zich terugtrekken (Kocyigit, 2015). Uit onderzoek van Smit et al. (2007) blijkt dat de positie van ouders uit de lagere milieus en uit etnische minderheidsgroepen relatief zwak is. Smith-Adcock et al. (2019) hebben onderzocht of kinderen van ouders met een lage Sociaaleconomische Status (SES) een hoger risico lopen op sociaal-emotionele problemen en leerproblemen. De uitkomsten van dit onderzoek, waaraan 3444 kinderen met een gemiddelde leeftijd van 5,68 jaar deelnamen, laten zien dat er bepaalde risicofactoren zijn bij ouders, waaronder stress, die negatief gerelateerd zijn aan sociaal emotionele ontwikkeling en leesprestaties. Deze factoren komen vaker voor bij families met een laag SES, maar er is geen direct verband gevonden.

De voorschool kan volgens Smit et al. (2006) en Prins et al. (2013) ouderbetrokkenheid vergroten door het inhoud geven aan tal van intenties en het nemen van maatregelen:

- Onderwijs en opvoeding als gezamenlijke taak en verantwoordelijkheid te zien;
- Een uitnodigende, open, flexibele en positieve houding te hebben ten aanzien van ouderbetrokkenheid;
- Een planmatige aanpak om de betrokkenheid van ouders, zowel bij het leren op de voorschool als bij het leren in de situatie thuis;
- Ouders als serieuze partners te beschouwen met een eigen inbreng bij de opvoeding;
- Duidelijk aan te geven wat men van ouders verwacht wat betreft opvoeding, betrokkenheid en waardenoverdracht;
- Uitbreiding van kennis bij beroepskrachten over de gezinnen, hun omstandigheden, cultuur en opvoedingsdoelen;
- Nadrukkelijk rekening te houden met de achtergronden, wensen en verwachten van de ouders;
- Aanpassing van het schoolklimaat aan de cultuur van alle gezinnen, open staan voor elkaars culturele en religieuze achtergronden;
- Het beleid te richten op betere interactie en communicatie tussen de voorschool en gezin. Ouders worden geïnformeerd over o.a. de voortgang van hun kind;
- Moeilijk bereikbare ouders nadrukkelijk uit te dagen om een bijdrage te leveren;
- De voorschool te zien als een gemeenschap ('community'), bijeengehouden door gezamenlijke waarden. Onderwijs is dan een taak van de hele buurt. Men werkt veel samen met andere organisaties rond ouders.

Effectieve inzet op ouderbetrokkenheid vraagt om partnerschap met ouders. Dit vereist van de voorschool dat zij een verwelkomend klimaat weten te creëren, proactief een positief contact met ouders aan kunnen gaan, sensitief zijn voor de bijdrage die ouders leveren en de omstandigheden waarin zij verkeren en tot slot helder zijn in de verwachtingen. Niet alleen ouders, maar ook pedagogische medewerkers zullen toegerust moeten worden om een dergelijk samenwerking aan te gaan. Musti-Rao & Cartledge (2004) hebben een kwalitatief onderzoek gedaan naar het vergroten van ouderbetrokkenheid door middel van continue communicatie. Volgens hen moeten pedagogische medewerkers goed op de hoogte zijn van de thuissituatie en de betrokkenheid van ouders thuis willen ze in de groep op een adequate manier kunnen inspelen op de pedagogische behoeften van kinderen en een goede relatie met de ouders kunnen aangaan. Verder is integratie in het schoolbeleid vereist, waarbij de plannen longitudinaal zijn en gedragen worden door het team. Dat vraagt om effectief leiderschap in binnen de voorschool (Goodall & Vorhaus, 2011).

Niet iedere ouder is betrokken en actief bezig met het leren en ontwikkeling van hun kind (Ihmeideh et al., 2020). Uit onderzoek van Hoover-Dempsey & Sandler (2005) blijkt dat ouders makkelijker betrokken zijn bij de schoolloopbaan van hun kinderen als ze weten wat er van hen verwacht wordt. Ouders worden actiever thuis en de ouderbetrokkenheid wordt vergroot als zij het gevoel hebben hun taak goed uit te voeren en een positieve bijdrage te leveren aan het leervermogen van hun kind. Daarnaast stappen ouders makkelijker over de drempel naar de voorschool als zij zich daartoe door school uitgenodigd voelen (Hoover-Dempsey & Sandler, 2005). Hoe de betrokkenheid vergroot kan worden is dus afhankelijk van de voorschool. Het is daarom van belang de aanpak hierop af te stemmen (Hill & Taylor, 2004).

4. Resultaten

Dit hoofdstuk in voorliggend onderzoek bestaat uit de kwalitatieve resultaten, die door semigestructureerde interviews zijn verkregen. Het hoofdstuk is opgedeeld in drie thema's die bijdragen aan de beantwoording van de onderzoeksvragen. De thema's zijn: betrokkenheid van ouders, het vergroten van ouderbetrokkenheid, pedagogische medewerkers en ouderbetrokkenheid.

In het thema: betrokkenheid van ouders, wordt er door de respondenten antwoord gegeven op de onderzoeksvraag: *“Op welke manier wordt betrokkenheid van ouders binnen de voorschool vormgegeven?”* en omvat de bevindingen van de verdiepende vragen naar aanleiding van de zes punts Likert-schaal van stelling 1A.

In het thema: het vergroten van ouderbetrokkenheid, wordt door de respondenten antwoord gegeven op de onderzoeksvraag: *“Hoe kan betrokkenheid van ouders worden vergroot binnen de voorschool?”* en omvat de bevindingen van de verdiepende vragen naar aanleiding van de zes punts Likert-schaal van stellingen 2.A-2.B.

In het thema: pedagogische medewerkers en ouderbetrokkenheid, wordt door de respondenten antwoord gegeven op de onderzoeksvraag: *“Op welke manier dragen de pedagogische medewerkers bij aan betrokkenheid van ouders en is er verbinding met de thuissituatie?”* en omvat de bevindingen van de verdiepende vragen naar aanleiding van de zes punts Likert-schaal van stellingen 3.A-3.B-3.C-3.D en 4.A-4.B-4.C.

Per stelling wordt er een onderbouwing van de zes punts Likert-schaal beschreven, bestaande uit meningen en opvattingen van de respondenten. Vervolgens worden er praktijkvoorbeelden genoemd, met verschillen en overeenkomsten tussen de respondent en tot slot worden de positieve-/ en ontwikkelpunten genoemd. In een netwerkanalyse staan de verbanden vervolgens schematisch weergegeven.

In totaal hebben 11 respondenten deelgenomen aan het onderzoek. De respondenten zijn opgedeeld in 9 pedagogische medewerkers verdeeld over drie locaties en 2 stafmedewerkers bestaande uit 1 pedagogische coach en 1 orthopedagoog. In tabel 2 staan de achtergrondgegevens van de respondenten weergegeven. Er is onder andere aan de respondenten gevraagd hoeveel jaar werkervaring hij/zij heeft en wat het opleidingsniveau is.

Tabel 2.*Overzicht achtergrondgegevens respondenten.*

Pedagogische medewerkers	Villa Vrolijk	IKC Montessorie	IKC Trianova	Staf	Totaal
Aantal (n)	3	3	3	2	11
Leeftijd (jaar)					
Respondent 1	36	56	42	41	
Respondent 2	35	21	23	44	
Respondent 3	28	64	48		
Werkervaring (jaar)					
Respondent 1	15	27	20	21	
Respondent 2	13	4	1,5	24	
Respondent 3	10	31	22		
Ervaring op huidige IKC (jaar)					
Respondent 1	8	7	5	2,5	
Respondent 2	8	4	1,5	5	
Respondent 3	6	7	1		
Vrouw (n)	3	3	3	2	11
MBO (n)	3	2	2	-	7
HBO (n)	-	1	1	1	3
WO (n)	-		-	1	1

Betrokkenheid van ouders

De kwalitatieve analyse met betrekking tot het thema: betrokkenheid van ouders, omvat de bevindingen naar aanleiding van de zes punten Likert-schaal van stelling 1A:

‘Ouderbetrokkenheid in de voorschoolse educatie is de betrokkenheid: ...’ bestaande uit 6 sub-stellingen. Figuur 2 laat visueel zien welke elementen de respondenten hebben benoemd.

De eerste sub-stelling is: *‘Ouderbetrokkenheid is de betrokkenheid van de voorschool om ouders te informeren over de programma’s en de voortgang van de kinderen.’* Negen respondenten zijn het sterk met de stelling eens. Twee respondenten zijn het met de stelling eens en geven aan dat dit ook onder ouderbetrokkenheid valt, maar het niet alles omvat. De respondenten benoemen dat het belangrijk is dat je als professional weet wat jouw taak is en daar valt het informeren van ouders ook onder.

De tweede sub-stelling is: *‘Ouderbetrokkenheid is de betrokkenheid die ouders hebben door de aanwezigheid in de voorschool (participatie).’* Over deze stelling zijn de meningen verdeeld. Het grotendeels van de respondenten is het sterk met de stelling eens, maar een aantal respondenten is het een beetje met de stelling eens. Deze respondenten geven ook bij deze stelling aan dat het niet alles omvat, zij in de praktijk zouden willen dat meer ouders aanwezig zijn in de voorschool en er gekeken moet worden naar de mogelijkheden van ouders.

Als ik dan kijk naar ouderbetrokkenheid, dan is het heel moeilijk om ouders van de peutergroep, vaak zijn dat kinderen met een VVE indicatie, te motiveren mee te doen met activiteiten, terwijl ouders van kinderen op het kinderdagverblijf dat sneller doen.

De derde sub-stelling is: *‘Ouderbetrokkenheid is de betrokkenheid die ouders hebben door mee te denken over het beleid en bestuur van de voorschool.’* Ook over deze stelling zijn de meningen verdeeld. Een aantal respondenten is het sterk met de stelling eens, maar het overgrote deel is het een beetje met de stelling eens. Er wordt door de pedagogische medewerkers aangegeven dat dit niet hoeft te leiden tot meer betrokkenheid. De stafmedewerkers geven aan dit wel een vorm van ouderbetrokkenheid te vinden. Ouders mogen meedenken over beleid en bestuur middels een oudercommissie.

De vierde stelling is: *‘Ouderbetrokkenheid is de betrokkenheid die ouders thuis hebben bij het leren en ontwikkelen van hun kind.’* Ook bij deze stelling zijn de meningen verdeeld. De

pedagogische medewerkers die het een beetje eens of oneens zijn, geven aan dat het wel belangrijk is dat ouders thuis voorlezen of activiteiten ondernemen, maar zij hier geen grip op hebben. De stafmedewerkers en drie pedagogische medewerkers denken hier anders over en zijn het sterk met de stelling eens.

De vijfde stelling is: *“Ouderbetrokkenheid is de betrokkenheid die de voorschool en ouders hebben door communicatie en samenwerking.”* De respondenten zijn het sterk met deze stelling eens. De respondenten geven aan dat zij bij de term ouderbetrokkenheid denken aan communicatie en samenwerking met ouders. Dit zijn volgens hen de belangrijkste elementen van ouderbetrokkenheid. In de praktijk wordt er samen met ouders gewerkt aan opvoedingsdoelen binnen de verschillende ontwikkelingsfasen, zoals zindelijkheid en speengebruik.

De laatste stelling betreft: *“Ouderbetrokkenheid is ondersteuning die de voorschool biedt aan ouders, zoals versterking van opvoedingskracht.”* De respondenten zijn het sterk eens of eens met deze stelling. Er wordt benoemd dat zij binnen de voorschool activiteiten ter versterking van de opvoedingskracht organiseren, maar zij niet weten of ouders er thuis ook mee bezig zijn.

Voor sommige ouders is het heel fijn dat wij activiteiten organiseren dat gaat over opvoeden en ontwikkelen. Sommige ouders vinden het opvoeden zwaar en tijdens een bijeenkomst is het een erkenning dat zij niet de enige ouders zijn die het zwaar vinden of behoefte hebben aan extra tips.

Praktijk

In de praktijk zien de respondenten ouderbetrokkenheid met name terug door gesprekken met ouders: hen informeren over de dag en de voortgang van het kind bespreken. Dat kan ook kort tijdens het haal- en brengmoment. De pedagogische medewerkers benoemen dat de lockdown veel invloed had op de ouderbetrokkenheid. Het contact met ouders was minder. Er werden geen activiteiten georganiseerd en ouders mochten niet aanwezig zijn in de voorschool. Er was tijdens de haal- en brengmomenten bijna geen contact met ouders. Het risico was groter om ouders en kinderen uit het oog te verliezen.

Voor de lockdown kwamen ouders in de klas en maakten we nog even een praatje. Tijdens de pandemie mochten ouders de kinderen afzetten en ophalen, maar was er minimaal contact tijdens deze momenten. Ouders en wij ook, moeten er wel aan wennen dat het weer mag, maar ik vind het wel heel fijn dat ouders weer binnen mogen komen en wij de bijeenkomsten en activiteiten weer kunnen opstarten.

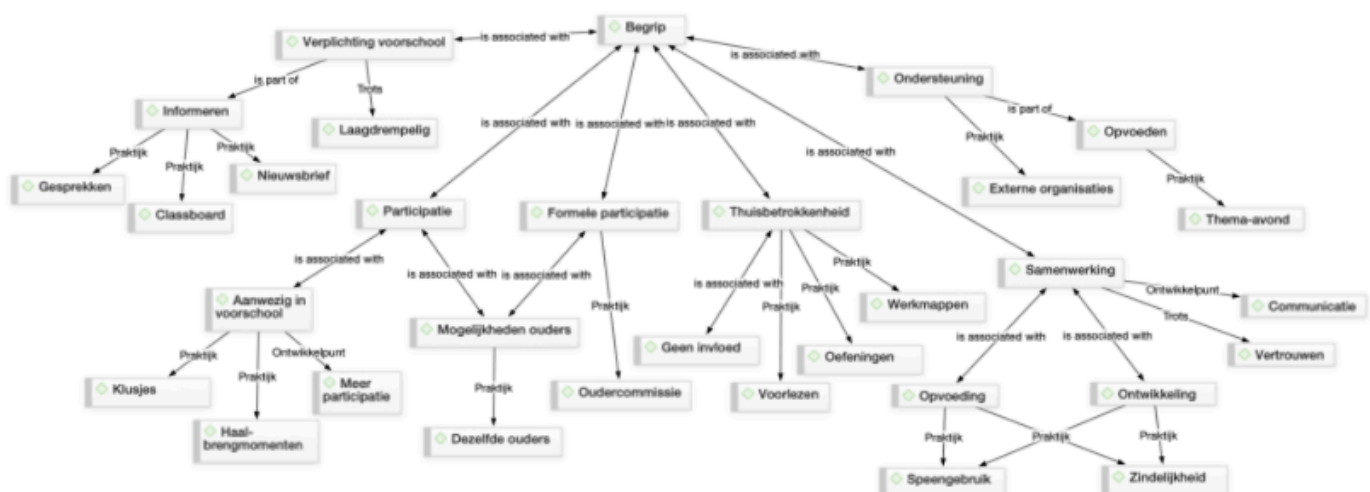
Trots

De respondenten zijn er over het algemeen trots op dat ouders hun in vertrouwen nemen en geen drempel voelen om iets te vragen en de medewerkers ondanks de werk- en tijdsdruk de tijd nemen om een praatje te maken met de ouders. Ze benoemen dat geen één ouder wordt overgeslagen.

Ik ben er trots op dat wij heel laagdrempelig benaderbaar zijn. Dat is ook wel terugkrijgen van ouders dat ze het prettig vinden dat ze snel bij ons terecht kunnen met vragen. Dat ze zich niet bezwaard voelen, dat vind ik wel een hele belangrijke ja.

Ontwikkelingspunt

De respondenten geven aan dat vaak dezelfde ouders betrokken zijn. Zij zouden graag meer ouders willen bereiken, door in kaart te brengen waar deze ouder behoefte aan heeft. Het intakegesprek is volgens de respondenten cruciaal om elkaar te leren kennen en verwachtingen naar elkaar uit te spreken.

Figuur 2.

Netwerkanalyse: ouderbetrokkenheid (1.A). Elementen behorende bij het thema: betrokkenheid van ouders, met praktijkvoorbeelden, positieve- en ontwikkelpunten.

In bovenstaande netwerkanalyse is weergegeven wat de respondenten verstaan onder het begrip ouderbetrokkenheid en hoe zij ouderbetrokkenheid terugzien in de praktijk. Met name informeren en samenwerken wordt door de pedagogische medewerkers onder ouderbetrokkenheid verstaan.

Het vergroten van ouderbetrokkenheid

De kwalitatieve analyse met betrekking tot het thema: het vergroten van ouderbetrokkenheid, omvat de bevindingen naar aanleiding van de zes punts Likert-schaal van stellingen 2.A-2.B. Stelling 2.A is: *“De betrokkenheid van ouders bij het leren en ontwikkelen van het jonge kind wordt bevorderd wanneer: ...”* bestaande uit 10 sub-stellingen. Stelling 2.B is: *“Ouderbetrokkenheid is voldoende vormgegeven in het huidige beleid”*. Figuren 3, 4 en 5 laten visueel zien welke elementen de respondenten hebben benoemd.

De eerste sub-stelling is: *“Ouderbetrokkenheid wordt bevorderd wanneer de pedagogische medewerkers meer weten over de omstandigheden en opvoedingsdoelen van de gezinnen en zij ook openstaat voor deze kennis.”* De respondenten zijn het met deze stelling eens. De respondenten benoemen dat er dan ook kan worden ingespeeld op de ondersteuningsbehoeften van de gezinnen. Volgens de pedagogische medewerkers is communicatie en samenwerking hierin een belangrijk element en kan tijdens het intakegesprek de omstandigheden en opvoedingsdoelen uitgevraagd worden.

De tweede sub-stelling is: *“De betrokkenheid van ouders bij het ontwikkelen en leren van hun kind in de voorschoolse educatie wordt bevorderd wanneer ouders bijgestaan worden in opvoedingsactiviteiten.”* Een aantal respondenten is het sterk eens met deze stelling en geven aan dat dit element bevorderend kan zijn. Een van de respondenten benoemd: *“ouders zijn soms zoekende wat betreft de opvoeding en ervaren door opvoedingsactiviteiten ook dat zij niet de enige zijn die het opvoeden soms lastig vinden.”* Door handvatten aan te reiken aan ouders kan de leerbaarheid van kinderen gestimuleerd worden. Echter zijn niet alle respondenten het eens met deze stelling en geven aan dat zij het lastig vinden om te bepalen waar de grens zit: *“ouders zijn nog steeds verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van hun kind.”* De pedagogische medewerkers komen niet bij gezinnen thuis voor

opvoedondersteuning. Eén van de locaties geeft aan bij de gezinnen thuis te komen op verzoek van ouders of als er zorgen zijn. Opvoedondersteuning kan wel worden geboden binnen de voorschool. Twee van de drie locaties geven aan thema-avonden te organiseren, waarbij een onderwerp dat in het teken staat van opvoeden wordt besproken. De respondenten benoemen dat er bij een aantal gezinnen opvoedondersteuning wordt geboden door externe organisaties. Als ouders moeilijk te bereiken zijn dan kunnen de pedagogische medewerkers via deze organisaties vaak een ingang krijgen om met de ouders in contact te komen. Dit vinden zij bevorderend voor de ouderbetrokkenheid.

Sub-stelling drie is: *“De betrokkenheid van ouders wordt bevorderd wanneer ouders worden geïnformeerd over de voortgang van hun kind.”* De respondenten zijn het sterk met deze stelling eens. Volgens hen wordt de ouderbetrokkenheid bevorderd wanneer ouders worden geïnformeerd en er wordt gecommuniceerd over de voortgang van het kind. Goede communicatie wordt als belangrijkste element gezien. Onder goede communicatie wordt verstaan dat pedagogische medewerkers en ouders verwachtingen naar elkaar uitspreken en kunnen praten over de ontwikkeling en voortgang van het kind. Informeren en communiceren over de voortgang kan plaatsvinden tijdens: ouderavonden, haal- en breng momenten, 10 minuten gesprekken of intakegesprekken. Maar ook het informeren van ouders door middel van nieuwsbrieven en de app Classboard. Via Classboard kunnen foto’s, video’s en verhalen met ouders gedeeld worden.

De vierde sub-stelling is: *“Ouderbetrokkenheid wordt bevorderd wanneer ouders betrokken zijn bij hand- en spandiensten op de voorschool (vrijwilligerswerk).”* De betrokkenheid van ouders bij het ontwikkelen en leren van hun kind in de voorschoolse educatie wordt volgens de pedagogische medewerkers bevorderd wanneer ouders betrokken zijn bij hand- en spandiensten op school. Er wordt door de pedagogische medewerkers aangegeven dat het waardevol kan zijn en dat zij graag zouden zien dat meer ouders vrijwilligerswerk komen doen. Het is een laagdrempelige manier om in contact te komen met ouders. Dit kan gedaan worden door diverse activiteiten. Echter geven de pedagogische medewerkers aan dat het niet altijd haalbaar is. Zij geven hierin aan dat vaak dezelfde ouders actief betrokken zijn, ook bij het uitvoeren van vrijwilligerswerk. Er moet volgens de medewerkers wel goed gekeken worden naar de mogelijkheden van de ouders. De stafmedewerkers zien het ook als belangrijk element.

De vijfde sub-stelling is: *“Ouderbetrokkenheid wordt bevorderd wanneer ouders betrokken worden en meebeslissen op educatief niveau.”* De meningen van de respondenten zijn verdeeld. Een aantal is het met de stelling eens of een beetje eens. Echter zijn er ook respondenten die meebeslissen van ouders niet bevorderend vindt en geven aan dat ouders geen beslissingen kunnen nemen. Meedenken lijkt hen meer passend. Er is op elke locatie een ouderraad, waar ouders van kinderen vertegenwoordigd zijn die zich betrokken voelen met de voorschool en willen meedenken over de gang van zaken. De respondenten die het eens zijn met deze stelling geven aan dat de ouderraad een bevorderend element is voor de ouderbetrokkenheid.

De zesde sub-stelling is: *“Ouderbetrokkenheid wordt bevorderd als ouders en de voorschool samenwerken aan opvoedingsdoelen.”* Partnerschap met ouders aangaan en samenwerken is volgens de respondenten een effectieve manier om in contact te blijven met ouders. De pedagogische medewerkers ervaren ook dat het leren en ontwikkelen van kinderen wordt bevorderd, wanneer ouders en de voorschool gezamenlijk opvoedingsdoelen hebben. De respondenten geven aan dat tijdens het intakegesprek met ouders wordt besproken wat zij belangrijk vinden. Door het te praten over gezamenlijk opvoedingsdoelen wordt er ook een vertrouwensband gecreëerd en dat is volgens de respondenten bevorderend voor de verdere samenwerking.

Ouders blijven verantwoordelijk voor de opvoeding, hebben de regie en wij als pedagogische medewerkers sluiten daarbij aan.

De zevende sub-stelling is: *“Ouderbetrokkenheid wordt bevorderd wanneer ouders een rol krijgen bij de samenwerking tussen de voorschool en samenleving.”* Op twee locaties is er daadwerkelijk samenwerking met de buurt, bijvoorbeeld activiteiten in het bejaardentehuis, naschoolse activiteiten of een moestuintje in de buurt. Volgens de respondenten kan dit bevorderend zijn voor de ouderbetrokkenheid. Dit is net als vrijwilligerswerk een laagdrempelige manier om met ouders in contact te komen. Echter geven de respondenten aan dat ook bij deze activiteiten vaak dezelfde ouders betrokken zijn en er gekeken moet worden naar de mogelijkheden van ouders.

Sub-stelling acht is: *“Ouderbetrokkenheid wordt bevorderd wanneer er open wordt gestaan voor elkaars culturele en religieuze achtergronden.”* De respondenten zijn het met deze

stelling eens en geven aan open te staan en respect te hebben voor de verschillende culturen en religieuze achtergronden. Op alle drie de locaties zitten kinderen met verschillende achtergronden, zoals Jehovagetuige en Islamitische kinderen. De respondenten geven aan dat er geen varkensvlees gegeten wordt en kinderen mogen trakteren met het Suikerfeest. Eén pedagogische medewerker benoemd dat zij zich graag verdiept in verschillende culturen. De pedagogische medewerkers geven aan dat zij hun uiterste best doen om tegemoet te komen aan de wensen van ouders en kinderen met een andere culturele of religieuze achtergrond. Echter geven zij aan dat het soms niet haalbaar is, omdat zij de belangen behartigen van het jonge kind en dat soms in strijd is met een geloofsovertuiging.

Op het moment dat jij je een verjaardag viert en iedereen krijgt lekkers en een kindje van een gezin dat Jehova-getuige is mag dat niet, ben je wel aan het buitensluiten. Dat is best wel een ingewikkelde situatie. Enerzijds hebben ouders behoefte en anderzijds heb je een beleid en kun je de visie van een locatie niet veranderen. Daar moet je het met elkaar over hebben, maar het belang van een kind staat voorop.

Sub-stelling negen is: *‘De betrokkenheid van ouders bij het leren en ontwikkelen van het jonge kind wordt bevorderend wanneer ouders thuis worden betrokken bij het leren en ontwikkelen van kinderen.’* Er wordt aangegeven dat het waardevol is wanneer er thuis herhaling is van het aanbod op de voorschool. Door middel van opdrachten en werkbladen met verschillende thema's kunnen ouders schoolse vaardigheden in de thuissituatie toepassen. Echter wordt er aangegeven dat er rekening gehouden dient te worden met de mogelijkheden van ouders en dat het lastig te controleren is of ouders dit ook doen. Het opgroeien in een omgeving waarbij veel wordt aangereikt en ondernomen door ouders, wordt door de stafmedewerkers en drie respondenten als zeer bevorderend gezien voor de ouderbetrokkenheid. Er is één locatie waarbij de pedagogische medewerkers aangeven dat zij huisbezoeken waardevol vinden om thuisbetrokkenheid te vergroten. Zij noemen dat door het organiseren van huisbezoeken risicofactoren in de thuissituatie tijdig gesignaleerd kunnen worden. Eén van de stafmedewerkers geeft ook aan dat een huisbezoek ook waardevol is om een beter beeld te krijgen van de thuissituatie van een kind.

Sub-stelling tien is: *‘De betrokkenheid van ouders bij het leren en ontwikkelen van het jonge kind wordt bevorderend wanneer moeilijk bereikbare ouders uitgedaagd worden om betrokken te zijn.’* De respondenten geven aan dat elke ouder ongeacht de sociaal-culturele

achtergrond benaderd wordt en dat het bevorderend is om de moeilijk bereikbare ouder uit te dagen om betrokken te zijn. Echter kan het voor de ouderbetrokkenheid ook een belemmering zijn als ouders echt niet willen. Eén van de pedagogische medewerkers geeft aan dat ouderbetrokkenheid wel een wisselwerking is. Er moet volgens de respondenten wel meer gekeken worden naar de behoeften van deze ouders en waar het aan ligt dat bepaalde ouders moeilijk bereikbaar zijn.

Wellicht heeft niet elke ouders een smartphone en reageert niet op de klassenapp of Classboard. Hierdoor lijkt het misschien alsof ouders moeilijk bereikbaar zijn.

Trots

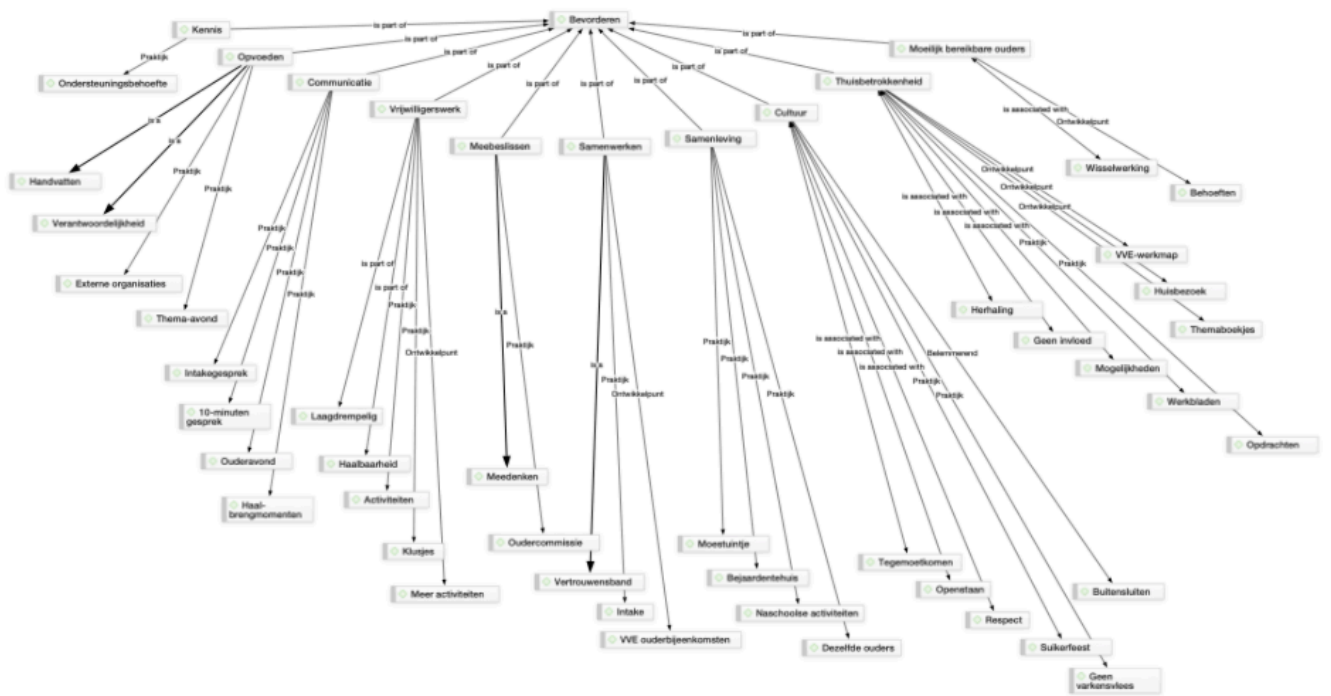
Eén van de locaties geeft aan dat zij er trots op zijn dat ouders op veel verschillende, creatieve manieren benaderd worden. Zij benaderen ouders niet alleen digitaal, maar geven ook nog briefjes mee. De pedagogische medewerkers geven aan dat er ook ouders zijn die geen smartphone hebben, dus zij krijgen de informatie die wordt gedeeld via Classboard niet mee. Daarnaast zijn er ook analfabetisch en laaggeletterde ouders. Voor deze ouders wordt de informatie voorgelezen of andere ouders delen de informatie met deze ouders.

Als wij ouders niet kunnen bereiken, proberen we het via de andere ouders. Wij hebben een kindje op de opvang en met die moeder hebben wij veel contact. De beste vriendin van haar heeft ook een kindje bij ons op de opvang, maar haar kunnen wij slecht bereiken. Wij schakelen dan de hulp van de andere moeder in en die neemt haar ook mee naar activiteiten.

Ontwikkelpunt

De respondenten zouden graag vaker activiteiten en VVE-ouderbijeenkomsten willen organiseren, zoals koffieochtenden en thema-avonden. Daarnaast zouden een aantal respondenten meer VVE-werkboeken met werkbladen willen maken die kinderen mee naar huis kunnen nemen. Eén van de respondenten geeft aan dat zij in het verleden VVE-werkmappen hadden voor ouders en kinderen en dat zij graag wil dat deze weer aan ouders en kinderen worden uitgedeeld. Tot slot geven de pedagogische medewerkers aan tijdens intakegesprekken en ouderavonden meer verwachtingen naar elkaar te willen uitspreken om het vertrouwen van ouders in de voorschool te vergroten.

Op deze manier kunnen wij ook een bijdragen leveren aan de thuisbetrokkenheid, maar of ouders er thuis mee bezig gaan weten wij nooit.

Figuur 3.

Netwerkanalyse: bevorderende factoren (2.A). Elementen behorende bij het thema: het vergroten van de ouderbetrokkenheid, met praktijkvoorbeelden.

In bovenstaande netwerkanalyse is weergegeven wat de respondenten als bevorderend ervaren met betrekking tot het vergroten van de ouderbetrokkenheid. Met name samenwerking, communicatie en participatie wordt door de pedagogische medewerkers als bevorderend ervaren om de ouderbetrokkenheid te vergroten. De stafmedewerkers en drie pedagogische medewerkers vinden thuisbetrokkenheid ook bevorderend voor de ouderbetrokkenheid.

Belemmerend

Twee van de drie locaties benoemen dat het een belemmering kan zijn als ouders laaggeletterd zijn of een andere taal spreken. Zij benoemen dat er af en toe stagiaires zijn die bijvoorbeeld Arabisch spreken en dat wordt dan positief ervaren door ouders. Echter als de stagiaire weggaat dan merken de pedagogische medewerkers dat het contact met de ouders ook minder wordt. De andere locatie geeft aan dat zij een taalbarrière niet als belemmering ervaren. Door middel van een vertaal app communiceren zij met ouders die geen Nederlands of Engels spreken.

Met handen en voeten komen wij een heel eind en anders gebruik ik de vertaal app op mijn telefoon. Daar kan ik dan tegen praten en die vertaalt het vervolgens naar de taal die ouders spreken. Dat werkt ideaal.

Daarnaast werkt het volgens de respondenten belemmerend wanneer ouders en de voorschool niet op de hoogte zijn van elkaar verwachtingen. Tevens geeft één locatie aan dat zij op de peuteropvang veel kinderen van ouders met een Laag Economische Status (SES) hebben, en dat deze ouders weinig betrokken zijn. Ook dat is een belemmering zijn voor de ouderbetrokkenheid. Er dient volgens de pedagogische medewerkers te worden gekeken naar de mogelijkheden van deze ouders en verwachtingen kunnen eerder naar elkaar worden uitgesproken.

Op het kinderdagverblijf zijn met name ouders die werken, daardoor zijn er kinderen bij ons. Dat is echt de kinderopvang en daarbij zie ik nou ja toch wel wat meer hoogopgeleide ouders. En de peuters bij ons komen, daar hebben de kinderen vaak een vve indicatie. Als ik dan kijk naar ouderbetrokkenheid, dan is het heel moeilijk om ouders van de peuter te motiveren om te komen om mee te doen om dingen met hun kind te ondernemen terwijl ouders vanuit kinderdagverblijf sneller doen. Bijvoorbeeld in een oudercommissie willen, helpen met activiteiten. Dat is wel een heel opvallend verschil ja.

Figuur 4.

Netwerkanalyse: belemmerende factoren (2.A). Elementen behorende bij het thema: het vergroten van ouderbetrokkenheid, met praktijkvoorbeelden en ontwikkelpunten.

In bovenstaande netwerkanalyse is weergegeven wat de respondenten als belemmerd ervaren met betrekking tot ouderbetrokkenheid vergroten. Een aantal risicofactoren, zoals het niet spreken van de Nederlandse taal en laaggeletterdheid wordt als belemmerend ervaren.

Volgens de stafmedewerkers is de ouderbetrokkenheid niet voldoende vormgegeven in het huidige beleid en geven aan dat zij daar wel een aandeel in hebben. De bevindingen van de

pedagogische medewerkers waren verschillend. Een aantal pedagogische medewerkers geven aan geen inzicht te hebben in het beleid. Pedagogische medewerkers benoemen dat er een pedagogisch werkplan is, waar ook de ouderbetrokkenheid wordt meegenomen. Eén pedagogische medewerker van IKC Montessori geeft aan dat zij de visie van Montessori naleeft. Er wordt ondanks het beleid nog een ‘Montessori’ draai aan ouderbetrokkenheid gegeven. In figuur 4 staan de genoemde codes beschreven in een netwerkanalyse.

Er zijn regels en protocollen opgesteld over ouderbetrokkenheid en er wordt door de inspectie gecontroleerd of deze regels worden nageleefd. Maar dat vergroot de ouderbetrokkenheid naar mijn idee niet. Dat is iets wat wij in de praktijk moeten uitvoeren.

Je hebt sinds kort jeugdondersteuning op de IKC plus locaties in Leeuwarden en die gaan een rol vervullen in de ouderbetrokkenheid. Waar pedagogische medewerkers geen tijd hebben of het te veel en zwaar wordt, gaat die jeugdondersteuner meekijken of komt bij ouders thuis. Het is de bedoeling dat elke locatie een jeugdondersteuner krijgt en de rol van de jeugdondersteuner wordt geïmplementeerd in het huidige beleid.

Trots

De pedagogische medewerkers benoemen dat zij, ondanks dat zij niet precies weten hoe de ouderbetrokkenheid is vormgegeven in het beleid, in de praktijk veel bezig zijn met ouderbetrokkenheid. Ook geven alle drie de locaties aan een hecht team te zijn, achter de visie van het IKC te staan en dat ook uitstralen naar ouders. Daarnaast geven de respondenten aan dat er een pilot wordt gedraaid met jeugdondersteuners werkzaam vanuit de gemeente, die de pedagogische medewerkers op voorschoolse educatie komen ondersteunen.

Het is de bedoeling dat de jeugdondersteuner contact heeft met de ouders en ook bij de gezinnen thuis komt, iets waar wij weinig tot geen tijd voor hebben. De jeugdondersteuners zullen hun bevindingen met ons delen. Wij krijgen eind mei een jeugdondersteuner op onze locatie.

Ontwikkelpunt

Als ontwikkelpunt wordt genoemd dat het belang van ouderbetrokkenheid vanuit het beleid ook goed naar de pedagogische medewerkers en ouders overgebracht moet worden. Daarnaast wordt aangegeven dat ouderbijeenkomsten en 10 minuten gesprekken frequenter en vaker

georganiseerd moeten worden. Eén van de pedagogische medewerkers benoemt dat zij graag wil dat het programma Opstapje/Opstap weer wordt aangeboden door de gemeente. Zij benoemt dat het programma erg waardevol is, omdat gezinnen 1 op 1 begeleiding krijgen.

Opstapje/Opstap is een thuisprogramma voor jonge kinderen. Het helpt kinderen met een betere start op school. Ouders leren hoe zij de ontwikkeling van hun kind kunnen stimuleren met spelletjes en voorleesboeken. Door bezuinigen bij de gemeente wordt het volgens mij niet meer aangeboden.

Figuur 5.

Netwerkanalyse: implementatie ouderbetrokkenheid in huidig beleid (2.B). Elementen behorende bij het thema: het vergroten van ouderbetrokkenheid, met praktijkvoorbeelden en positieve- en ontwikkelpunten.

Er is onder andere in bovenstaande netwerkanalyse weergegeven dat jeugdondersteuners een rol gaan krijgen in de betrokkenheid van ouders en dat de rol van jeugdondersteuners geïmplementeerd wordt binnen het huidige beleid.

Pedagogische medewerkers en ouderbetrokkenheid

Het thema: pedagogische medewerkers en ouderbetrokkenheid, omvat de bevindingen naar aanleiding van de zes punts Likert-schaal van stellingen 3.A-3.B-3.C-3.D en 4.A-4.B-4.C.

Stelling 3.A is: *“Ouderbetrokkenheid moet vooral vanuit de pedagogische medewerkers georganiseerd worden”*. Stelling 3.B is: *“De mate van ouderbetrokkenheid wordt bepaald door de attitude en ervaring van de pedagogische medewerkers.”* Stelling 3.C is:

“Pedagogische medewerkers voelen zich deskundig en bekwaam genoeg om ouders te bereiken”

Stelling 3.D is: *“Pedagogische medewerkers dragen bij aan de opvoeding van het jonge kind.”* Stelling 4.A is: *“Pedagogische medewerkers ervaren voldoende verbinding en*

samenwerken tussen de voorschool en de thuissituatie van de kinderen'''. Stelling 4.B is: *''Pedagogische medewerkers hebben voldoende aandacht voor de achtergrond van het kind''*. Stelling 4.C is: *''Pedagogische medewerkers hebben inzicht in diverse instrumenten om ouderbetrokkenheid binnen de voorschool vorm te geven.*'' Figuren 6 tot en met 9 laten visueel zien welke elementen de respondenten hebben benoemd.

De respondenten geven aan dat ouderbetrokkenheid vanuit de pedagogische medewerkers georganiseerd dient te worden. De stafmedewerkers benoemen dat het voor de pedagogische medewerkers maatwerk is op welke manier de ouders benaderd worden en waar het kind ook behoefte aan heeft. De respondenten geven aan dat ouders ook een aandeel hebben in de ouderbetrokkenheid, zoals het aanwezig zijn op school tijdens activiteiten en bijeenkomsten. Maar ook de voorschool informeren als er bijzonderheden zijn. Het is volgens de respondenten een wisselwerking tussen de voorschool en de thuissituatie van het kind.

De eerste stap om ouders te betrekken moet vanuit de pedagogische medewerkers komen, maar we mogen ook van ouders verwachten dat zij moeite doen. Laatst was er een kindje dat thuis logopedie krijgt en daar wisten wij niet vanaf. Ik vind dat een ouder dat ook naar ons kan communiceren.

Praktijk

De pedagogische medewerkers geven aan dat zij ouders informeren over de voortgang van de kinderen, maar ook met ouders delen hoe de dag is verlopen. Daarnaast nodigen zij de ouders uit voor activiteiten en bijeenkomsten, bijvoorbeeld een thema-avond of een 10-minuten gesprek. Hieruit kan worden opgemaakt dat het initiatief om ouders te betrekken vanuit de pedagogische medewerkers komt.

Ontwikkelpunt

Eén van de pedagogische medewerkers geeft aan dat zij graag ziet dat er meer initiatief vanuit de ouders komt.

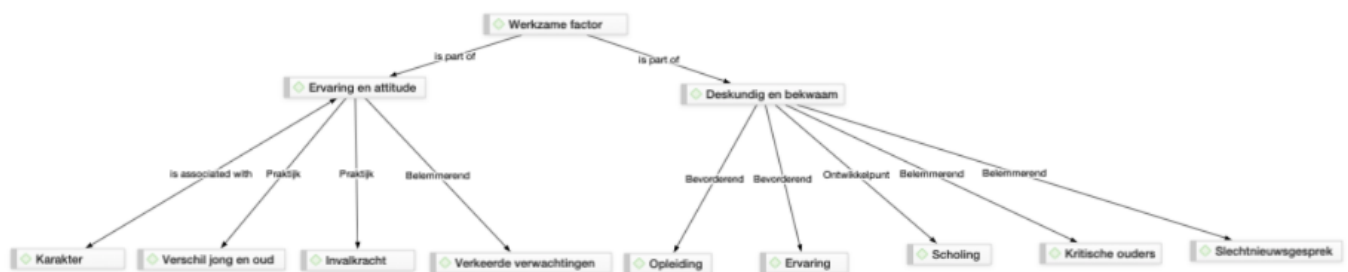
Figuur 6.

Netwerkanalyse: bijdrage pedagogische medewerkers (3.A). Elementen behorende bij het thema: pedagogische medewerkers en ouderbetrokkenheid, met praktijkvoorbeelden en ontwikkelpunten.

In bovenstaande netwerkanalyse is onder andere weergegeven dat het initiëren van ouderbetrokkenheid geassocieerd wordt met pedagogische medewerkers, omdat pedagogische medewerkers ouders informeren en bijeenkomsten organiseren. Echter hebben ouders ook een aandeel hebben in de ouderbetrokkenheid. Ouderbetrokkenheid is een wisselwerking tussen de voorschool en ouders.

De respondenten vinden dat de mate van ouderbetrokkenheid binnen de voorschool wordt bepaald door de attitude en ervaring van de pedagogische medewerkers. Een aantal medewerkers merkt een verschil tussen jongere en oudere medewerkers, maar geven aan dat ook karakter meespeelt. Op één van de locaties merken de pedagogische medewerkers dat ouders sneller afstappen op de wat oudere, meer ervaren medewerkers of de medewerkers die voor hen bekend zijn. Zij geven aan dat ouders minder snel afstappen op invalkrachten. De twee jongste medewerkers ervaren hun leeftijd niet als een belemmering, maar begrijpen wel dat het een belemmering kan zijn. Zij benoemen beide dat karakter eerder de mate van ouderbetrokkenheid bepaald. Zij geven aan extraverte personen te zijn en daardoor makkelijk op ouders af te stappen en de samenwerking aan te gaan. Daarnaast geven de respondenten aan dat ieder kind een mentor heeft en dat zij regelmatig contact hebben met ouders. Wat betreft de invloed van de attitude van de medewerker ten opzichte van ouders, wordt vooral genoemd dat verkeerde verwachtingen in de weg kunnen staan.

De pedagogische medewerkers geven aan zich deskundig en bekwaam genoeg te voelen om ouders te bereiken. De pedagogische medewerkers hebben wel behoefte aan scholing voor het vergroten van communicatievaardigheden en het aanleren van gesprekstechnieken. Met name het stellen van de juiste vragen vinden een aantal medewerkers lastig. De stafmedewerkers benoemen dat zij regelmatig aansluiten bij gesprekken met kritische ouders en/of slechtnieuwsgesprekken. Pedagogische medewerkers zijn van mening dat slechtnieuwsgesprekken of weerstand van ouders belemmerend kan zijn voor de samenwerking. Opleiding en ervaring worden genoemd als factoren die een rol spelen in de deskundigheid van de medewerker. De mate van deskundigheid kan ook verschillen per ouder waar de medewerker mee in contact is.

Figuur 7.

Netwerkanalyse: bijdrage pedagogische medewerkers (3.B-3.C). Elementen behorende bij het thema: pedagogische medewerkers en ouderbetrokkenheid, met praktijkvoorbeelden en positieve- en ontwikkelpunten.

In bovenstaande netwerkanalyse is weergegeven dat ervaring, attitude, deskundigheid en bekwaamheid volgens de pedagogische medewerkers werkzame factoren zijn voor de mate van ouderbetrokkenheid. Echter speelt karakter ook een rol om ouders te bereiken en te stimuleren.

De pedagogische medewerkers vinden dat zij bijdragen aan de opvoeding en ontwikkeling van het jonge kind. De stafmedewerkers beamen dit. Sommige kinderen zijn volgens de respondenten net zo veel op de voorschool als thuis. De pedagogische medewerkers benoemen dat zij de hele dag bezig zijn met opvoeden en de ontwikkeling van het jonge kind. Als voorbeelden noemen de medewerkers: tafelmanieren leren, samen spelen en delen, op elkaar leren wachten, maar ook de basisvaardigheden zoals zindelijkheid, schoenen en jas aantrekken etc.

In de ontwikkeling van die kinderen merken we dat de meeste sociale problematiek zich wel onder die ouders met een Laag Economische Status bevindt. Met name deze kinderen moeten wij veel leren en dragen wij echt bij aan de opvoeding en de ontwikkeling.

Figuur 8.

Netwerkanalyse: invloed pedagogische medewerkers (3.C). Elementen behorende bij het thema: pedagogische medewerkers en ouderbetrokkenheid, met praktijkvoorbeelden.

In bovenstaande netwerkanalyse is weergegeven dat pedagogische medewerkers invloed hebben op de ontwikkeling en het opvoeden van het jonge kind en op welke manier dat in de praktijk is vormgegeven.

De respondenten ervaren over het algemeen niet voldoende verbinding met de thuissituatie van het jonge kind. Er wordt door de respondenten benoemd dat je de ouders goed moet kennen om te weten wat er zich in de thuissituatie afspeelt. Door huisbezoeken denken de respondenten meer verbinding te ervaren met de thuissituatie van het kind. Daarnaast geven de respondenten aan dat er tijdens het intakegesprek ook nog meer uitgevraagd kan worden over de thuissituatie van het kind.

Dan kun je ook tegen een kind zeggen; wat heb jij een leuke kamer met een mooi dekbedovertrek.

Pedagogische medewerkers geven aan voldoende aandacht te hebben voor de achtergrond van het kind. Stafmedewerkers bevestigen dit. Zij zijn zich bewust van de invloed van bepaalde risicofactoren in het gezin, zoals een laag sociaaleconomische status, opleidingsniveau, geloofsovertuigingen en weinig tot geen kennis van de Nederlandse taal en cultuur. Eén van de manieren waarop de achtergrondinformatie wordt uitgevraagd is via het intakeformulier. De respondenten benoemen dat tijdens het intakegesprek uitgebreid wordt stilgestaan bij de achtergrond van het kind. Echter geven de respondenten aan dat niet altijd volledige

informatie over de achtergrond en thuissituatie wordt gedeeld door ouders. Door de respondenten wordt benoemd dat het belangrijk is om op de hoogte te zijn van informatie van ouders, omdat dit effect kan hebben op het gedrag en de ontwikkeling van het kind. Zorgkinderen worden vaker besproken in het team en de respondenten vragen informatie op van externe organisaties als ouders daar toestemming voor geven. Door de pedagogische medewerker wordt aangegeven dat wanneer zij meer informatie willen of er zorgen zijn, zij de stafmedewerkers benaderen om de benodigde informatie uit te vragen bij ouders.

De pedagogische medewerkers benoemen geen inzicht te hebben in instrumenten om ouderbetrokkenheid vorm te geven. Een aantal medewerkers geven aan ook geen interesse te hebben in instrumenten. Zij geven aan meer behoefte te hebben aan scholingen die gaan over ouderbetrokkenheid, bijvoorbeeld de communicatietraining Gordon. De medewerkers die Gordon hebben gevolgd waren enthousiast en zien graag dat de andere medewerkers deze training ook aangeboden krijgen. De stafmedewerkers geven aan dat er op de verschillende locaties geen instrumenten ter beschikking zijn en het de taak van de staf is om dat te organiseren als daar behoefte aan is.

Trots

De respondenten zijn er trots op dat er veel mogelijkheden zijn om onderling te overleggen of een casus te bespreken. Daarnaast geven de pedagogische medewerkers aan dat de adjunct goed bereikbaar en benaderbaar is, vooral omdat de adjunct ook op de groep staat.

Ontwikkelpunt

Door de respondenten wordt een aantal keer genoemd dat het goed zou zijn om meer scholing te organiseren voor pedagogische medewerkers, onder andere om de communicatievaardigheden te verbeteren. De pedagogische medewerkers benoemen specifiek de communicatietraining Gordon. Daarnaast zouden de respondenten meer tijd willen voor huisbezoeken.

Figuur 9.

Netwerkanalyse: verbinding tussen de thuissituatie en voorschoolse educatie (4.A-4.B-4.C). Elementen behorende bij het thema: pedagogische medewerkers en ouderbetrokkenheid, met praktijkvoorbeelden en positieve- en ontwikkelpunten.

In bovenstaande netwerkanalyse is weergegeven dat de verbinding van pedagogische medewerkers met de thuissituatie in verband is gebracht met de thuissituatie van het kind, de achtergrond van het kind en de instrumenten die ter beschikking zijn om ouderbetrokkenheid vorm te geven.

Samengevat betekent ouderbetrokkenheid voor de respondenten: het informeren van ouders, communiceren en samenwerken met ouders omtrent de opvoeding en ontwikkeling van het jong kind. Ook is communicatie en samenwerking bevorderend voor de ouderbetrokkenheid. De respondenten willen de ouderbetrokkenheid vergroten door onder andere bijeenkomsten, VVE-werkmappen en huisbezoeken. De jeugdondersteuner kan hier een rol inspeelen. Tijdens het intakegesprek is het van belang om verwachtingen naar elkaar uit te spreken. Ook moet er gekeken worden naar de mogelijkheden van ouders en in kaart worden gebracht waar ouders behoefte aan hebben. Ouders die de Nederlandse taal niet spreken, laaggeletterd zijn of met een lage sociaaleconomische status kunnen een uitdaging zijn. Ook kan een bepaalde religie/cultuur, kritische ouders en slechtnieuwsgesprekken belemmerend zijn voor de samenwerking. De respondenten zijn trots op de laagdrempeligheid die ouders ervaren en het vertrouwen dat ouders hebben in de voorschool. De ouderbetrokkenheid is volgens de respondenten niet genoeg vormgegeven in het huidige beleid en er zijn geen instrumenten beschikbaar om ouderbetrokkenheid vorm te geven. Daarnaast kan worden gesteld dat de mate van ouderbetrokkenheid binnen de voorschool wordt bepaald door attitude, ervaring en deskundigheid. De pedagogische medewerkers voelen zich over het algemeen deskundig en bekwaam genoeg, maar er is wel behoefte aan scholing. Met name de training Gordon, gericht op het verbeteren van communicatieve vaardigheden wordt benoemd. Tot slot geven de pedagogische medewerkers aan aandacht te hebben voor de achtergrond van het jonge kind en de hele dag bezig te zijn met de ontwikkeling en opvoeding van het jonge kind.

5. Discussie

Om de onderzoeksvraag: ‘*Wat ervaren pedagogische medewerkers van de Integrale Kindercentra (IKC) binnen de voorschool als bevorderend en belemmerend met betrekking tot het vergroten van de ouderbetrokkenheid?*’ te beantwoorden, is het onderzoek opgedeeld in drie deelvragen.

Pedagogische medewerkers verstaan onder ouderbetrokkenheid: het informeren van ouders over de voortgang van het kind, samenwerking aan opvoedingsdoelen en dat communicatie daarin een belangrijk element is. Over de elementen participatie, formele participatie, thuisbetrokkenheid en ondersteuning zijn de meningen verdeeld. Deze elementen dragen volgens een aantal pedagogische medewerkers niet volledig bij aan de betekenis van ouderbetrokkenheid of er dient rekening gehouden te worden met de mogelijkheden van ouders.

Goede communicatie en samenwerking wordt door de pedagogische medewerkers als belangrijkste factor gezien om ouderbetrokkenheid te vergroten. Dan gaat het om communicatie tussen de pedagogische medewerkers en ouders, maar ook tussen medewerkers onderling. Pedagogische medewerkers ervaren participatie door middel van vrijwilligerswerk als bevorderend, omdat het een laagdrempelige manier is om met ouders in contact te komen. Thuisbetrokkenheid wordt door de stafmedewerkers en drie pedagogische medewerkers als bevorderend genoemd. De respondenten geven aan dat bij participatie en thuisbetrokkenheid rekening gehouden dient te worden met de mogelijkheden van ouders.

Twee van de drie locaties benoemen: het niet spreken van de Nederlandse taal, laaggeletterdheid, Sociaal Economische Status (SES) en moeilijke bereikbare ouders belemmerend te vinden voor de ouderbetrokkenheid. Een slechtnieuwsgesprek en kritische ouders worden de pedagogische medewerkers als belemmerend ervaren voor de samenwerking met ouders. En volgens de stafmedewerkers is ouderbetrokkenheid niet voldoende weergegeven in het huidige beleid. De pedagogische medewerkers geven aan niet voldoende inzicht te hebben in het huidige beleid.

De pedagogische medewerkers benoemen dat zij ervoor moeten zorgen dat ouders betrokken zijn bij het leer- en ontwikkelproces van het jonge kind. Zij zijn de gehele dag bezig met ontwikkelproces en dragen bij aan de opvoeding van het jonge kind. Echter verwachten de pedagogische medewerkers ook een inbreng van ouders, zoals het aanwezig zijn binnen de voorschool. Maar ook de voorschool informeren als er bijzonderheden zijn. Daarnaast vinden de respondenten dat ervaring, attitude, deskundigheid en bekwaamheid van

invloed is op de ouderbetrokkenheid. Dit hangt samen met de karaktereigenschappen van de pedagogische medewerkers. Pedagogische medewerkers benoemen behoefte te hebben aan scholing/training om communicatievaardigheden te verbeteren. De pedagogische medewerkers zijn zich bewust van de invloed van bepaalde risicofactoren in het gezin. Het hebben van inzicht in achtergrondinformatie van kinderen is volgens de respondenten van belang om aan te kunnen sluiten bij het kind en zijn ontwikkeling. De achtergrondinformatie wordt veelal tijdens het intakegesprek op het Integrale Kindercentra (IKC) genoteerd, maar kan nog beter uitgevraagd worden. Daarnaast kunnen verwachtingen en behoeften meer uitgesproken worden.

Concluderend kan worden gesteld dat de pedagogische medewerkers van de Integrale Kindercentra (IKC) in de gemeente Leeuwarden bevorderende en belemmerende factoren ervaren om ouderbetrokkenheid te vergroten. Goede communicatie en samenwerking is volgens de respondenten het meest bevorderend. Daarnaast vinden zij participatie bevorderend, maar dan dient er rekening gehouden te worden met de mogelijkheden van de ouders. Thuisbetrokkenheid wordt door een aantal respondenten als bevorderend genoemd en ook hier dient volgens de respondenten rekening te worden gehouden met de mogelijkheden van ouders. Risicofactoren als laaggeletterdheid, Sociaal Economische Status (SES), maar ook een slechtnieuwsgesprek worden door de respondenten als belemmerend genoemd. Het begrip ouderbetrokkenheid is niet voor iedereen duidelijk. De pedagogische medewerkers lijken voornamelijk onder ouderbetrokkenheid de vormen te verstaan waarbij er sprake is van contact tussen pedagogische medewerkers en ouders. De reviewstudie van Bakker et al. (2016) bevestigt dit, waarbij er 111 studies naar de effecten ouderbetrokkenheid zijn geïnventariseerd. Ondanks dat deze contactmomenten veel minder invloed hebben op de ontwikkeling van kinderen is het wel van belang dat pedagogische medewerkers hierop in te blijven zetten (Bakker, 2016).

5.1 Resultaten ten aanzien van eerder onderzoek

Het begrip ouderbetrokkenheid op basis van het 'Six types of parent involvement' uitgevraagd, om zicht te krijgen welke elementen volgens de pedagogische medewerkers van belang zijn (Epstein, 2013). Dit model bevat zes vormen van ouderbetrokkenheid die een rol spelen bij het leren en ontwikkelen van kinderen. De pedagogische medewerkers vinden niet alle zes de elementen onder vormen van ouderbetrokkenheid vallen. Bevorderende factoren van ouderbetrokkenheid zijn aan de hand van maatregelen en interventies, onderzocht door Smit et al. (2006) en Prins et al. (2013), bij de respondenten uitgevraagd. Participatie wordt

onder andere door de pedagogische medewerkers genoemd als bevorderend, omdat het een laagdrempelige manier is om met ouders in contact te komen. Uit onderzoek van Korfmacher et al. (2008) blijkt dat participatie de meest zichtbare mate is van ouderbetrokkenheid. Echter komt uit ontwerpgericht wetenschappelijk onderzoek van Lusse (2013) naar voren dat ouderactiviteiten op school zoals hand- en spandiensten en met name formele vormen van ouderparticipatie minder effect hebben op het leren en de ontwikkeling van kinderen. Thuisbetrokkenheid wordt door een aantal respondenten als bevorderend genoemd. Ouders in de thuissituatie betrekken bij het leren van kinderen, draagt volgens Carter (2002) en Bakker et al. (2016) het meest bij aan het leren en ontwikkelen van jonge kinderen. Uit het reviewonderzoek van Bakker et al., (2013) en cross-sectioneel onderzoek van Epstein (2013), waarbij gegevens zijn verzameld van 363 leerlingen, blijkt dat met name thuisbetrokkenheid in de jonge kinderjaren het leren en ontwikkelen van het jonge kind bevordert. Uit onderzoek van Lusse (2013) komt naar voren dat onder andere samen spelen, lezen en praten belangrijke elementen zijn voor thuisbetrokkenheid.

Risicofactoren die de respondenten benoemen, komen overeen met de resultaten die Bakker et al. (2016) en Smith-Adcock et al. (2019) beschrijven. Daarbij wordt het ontbreken van een talige omgeving genoemd als belemmerende factor die invloed kan hebben op de betrokkenheid van ouders. Dit heeft verband met de genoemde risicofactoren, zoals Sociaal Economische Status (SES) en opleidingsniveau van ouders (Smith-Adcock et al., 2019). Uit onderzoek naar factoren die stress bij pedagogische medewerkers veroorzaken, is gebleken dat ouders daar in hoge mate aan kunnen bijdragen, bijvoorbeeld het opleggen van druk (Prakke et al., 2007; Denessen & Raket, 2016). De pedagogische medewerkers zijn zich bewust van de invloed van bepaalde risicofactoren in het gezin, zoals een laag Sociaal Economische Status (SES) en opleidingsniveau. Dit komt overeen met de resultaten die Bakker et al. (2018) en Smith-Adcock et al. (2019) beschrijven.

De respondenten benoemen ervaring, attitude en deskundigheid als werkzame factoren voor het vergroten van de ouderbetrokkenheid. Kocyigit (2015) deed onderzoek naar de perspectieven van pedagogische medewerkers en ouders op de voor- en vroegschoolse opvang in 19 verschillende landen. Ihmeideh et al. (2020) deed onderzoek om het effect te onderzoeken van programma's voor gezinsgeletterdheid op de ontwikkeling van de vroege alfabetiseringsvaardigheden van kleuters in Qatar. Driehonderdtwintig kleuters met een gemiddelde leeftijd van 4.72 jaar namen deel aan het onderzoek. Kocyigit (2015) en Ihmeideh et al. (2020) beschrijven beide in hun onderzoek dat er rekening gehouden dient te worden

met de attitude, ervaring en deskundigheid van de pedagogisch medewerker, zodat zij initiatief kunnen nemen om ouders te stimuleren en ouderbetrokkenheid te vergroten.

Voorliggend onderzoek maakt deel uit van een overkoepelend meerderjaren onderzoek. In juni 2021 is er door een masterstudente Orthopedagogiek ook onderzoek gedaan naar de verbinding tussen de thuissituatie van het jonge kind en de Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). Onderzoeker gaf destijds aan dat het in vervolgonderzoek wenselijk was om de interview vragenlijsten opnieuw voor te leggen aan het werkveld. Wanneer dezelfde/andere positieve-/ en ontwikkelingspunten naar voren komen, kunnen deze besproken worden binnen de desbetreffende Integrale Kindercentra (IKC). Een deel van de vragenlijst is in voorliggend onderzoek opnieuw voorgelegd aan staf- en pedagogische medewerkers. De resultaten van eerder en voorliggend onderzoek bevatten meerdere overeenkomsten. Door respondenten in eerder onderzoek werd bijvoorbeeld ook gesproken over de interventies Opstapje/Opstap en VVE-thuis, zoals werkmappen om thuisbetrokkenheid te vergroten. Communicatie wordt in beide onderzoeken als belangrijkste element genoemd. Tot slot gaven de respondenten in eerder onderzoek ook aan behoefte te hebben aan scholing/training om communicatief sterker te worden.

5.2 Methodologische verantwoording

Het doel van het voorliggend onderzoek was om te onderzoeken wat pedagogische medewerkers als bevorderend en belemmerend ervaren als het gaat om ouderbetrokkenheid vergroten binnen de voorschoolse educatie. Ouderbetrokkenheid verwijst naar een waaier van gedragingen die direct dan wel indirect de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen beïnvloeden (Desforges & Abouchaar, 2003). Er zijn veel verschillende vormen van ouderbetrokkenheid, waarvan de meeste zich toespitsen op respectievelijk de betrokkenheid van ouders thuis, betrokkenheid bij school en het contact tussen ouders en school. Door de verschillende manieren waarop het begrip ouderbetrokkenheid door onderzoekers wordt gedefinieerd en gemeten, ontbreekt het aan consistente conceptualisering en operationalisering van het begrip. Hierdoor is het lastig om een vergelijking te maken van de uitkomsten in voorliggend onderzoek en uitkomsten in wetenschappelijk onderzoek.

In het voorliggende onderzoek kunnen enkele kanttekeningen worden gemaakt. Ten eerste wat betreft het opstellen van de interviewvragen. De interview vragenlijst is een ad hoc instrument en daarom niet getoetst op betrouwbaarheid en validiteit. De vragenlijst is wel voorgelegd aan meerdere personen in het werkveld en de transcripten zijn ter controle teruggelinkt aan de desbetreffende respondent. Van tevoren hebben de onderzoeker en

thesisbegeleider afstemming gehad over de wijze van interviewen. Er is gebruik gemaakt van de interviewleidraad en zijn de interviewvragen opgesteld aan de hand van wetenschappelijk onderzoek. De respondenten hebben uiteenlopende socio-demografische gegevens, zoals leeftijd en werkervaring. Door respondenten met verschillende socio-demografische gegevens met elkaar te vergelijken is er sprake van data-triangulatie. Data-triangulatie vergroot de betrouwbaarheid van voorliggend onderzoek (Beuving & De Vries, 2015).

Ten tweede kan een kanttekening gemaakt worden bij het interpretivistisch onderzoeksdesign. Dit design is kwetsbaar voor het trekken van subjectieve conclusies. Ook levert dit type design vragen op ten aanzien van reproduceerbaarheid, validiteit en betrouwbaarheid (Hart, 2005). Echter, voor een exploratief onderzoek naar een fenomeen kan deze methode waardevolle inzichten opleveren die aanknopingspunten kunnen bieden voor vervolgonderzoek en aanbevelingen voor de praktijk (Hart, 2005).

In voorliggend onderzoek is een aantal keren gesproken over de invloed van COVID-19. Pedagogische medewerkers geven aan dat door de pandemie de werkwijze en verbinding met de thuissituatie is veranderd. Door het lang ontbreken van fysiek contact was het voor de pedagogisch medewerkers moeilijker om in contact te blijven met ouders en kinderen, wat de verbinding tussen de thuissituatie kan verminderen. Daarentegen wordt aangegeven dat sommige medewerkers altijd creatief zijn geweest met het vinden van een oplossing. De voorschool is op dit moment open en activiteiten worden weer opgestart. De pedagogische medewerkers geven ook aan dat COVID-19 zal blijven en sommige ouders nog steeds voorzichtig zijn. Daarnaast is het ook afwachten wat het virus dit najaar gaat doen. Wellicht vraagt dit om een blijvend andere aanpak. Voor vervolgonderzoek is het wenselijk om het element COVID-19 en mogelijk een nieuwe aanpak mee te nemen.

5.3 Aanbevelingen en vervolgonderzoek

In bovenstaand wordt beschreven hoe de pedagogische medewerkers van de Integrale Kindercentra (IKC) in de gemeente Leeuwarden de verbinding tussen de voorschoolse educatie en de thuissituatie van het jonge kind realiseren. Dit is onderzocht door de thema's: betekenis van ouderbetrokkenheid, het bevorderen van ouderbetrokkenheid, de bijdrage van pedagogische medewerkers en de verbinding met de thuissituatie.

Ten eerste aanbevelingen ten aanzien van de elementen die voor de pedagogisch medewerkers van belang zijn om ouderbetrokkenheid te vergroten. Communicatie blijkt voor de pedagogische medewerkers een belangrijke factor te zijn, zowel met ouders als tussen collega's onderling. Het is dus van belang dat pedagogische medewerkers over voldoende

(gesprek)vaardigheden te bezitten en deze eventueel te verbeteren tijdens een scholing/training. Goed opgeleide en ervaren pedagogische medewerkers van jonge kinderen leveren ook een belangrijke bijdrage aan de sociale en culturele gezondheid van de ouders en kinderen (Trevarthen, 2011). De communicatietraining Gordon wordt door de pedagogische medewerkers als effectief benoemd. Tijdens de communicatie met ouders is het effectief om verwachtingen en het belang van ouderbetrokkenheid uit te spreken. Daarbij is het van belang dat pedagogische medewerkers inzicht hebben in welke vorm van ouderbetrokkenheid het meest positief bijdraagt aan het leren en ontwikkelen van het jonge kind.

Een ander belangrijk element is dat de pedagogische medewerker inzicht heeft in de thuissituatie van het kind en zich daar zo goed mogelijk op kan aanpassen. Hierbij is responsiviteit en deskundigheid vanuit de pedagogische medewerker van belang. Pedagogische medewerkers dienen rekening te houden met het feit dat ouders en de kinderen onderling een andere taal spreken, een culturele of religieuze achtergrond hebben, laaggeletterd zijn of uit een sociaal lager milieu komen (Smith-Adcock et al., 2019). Meer aandacht voor de thuissituatie creëren kan bijvoorbeeld in de vorm van overleggen tussen collega's, ouderbijeenkomsten en thuisbezoeken. Op deze wijze kan de verbinding tussen de thuissituatie binnen de voorschoolse educatie worden vergroot. Tijdens het intakegesprek en de ouderavond kunnen behoeften en verwachtingen naar elkaar uitgesproken worden. Uit onderzoek van Hoover-Dempsey & Sandler (2005) blijkt dat ouders makkelijker betrokken zijn bij de schoolloopbaan van hun kinderen als ze weten wat er van hen verwacht wordt. Daarnaast wordt aanbevolen om de thuisbetrokkenheid van ouders bij het leren en ontwikkelen van het jonge kind te stimuleren door bijvoorbeeld VVE-werkmappen uit te delen, met werkbladen, liedjes en verhaaltjes in verschillende thema's. Ook hierbij is het belangrijk dat pedagogische medewerkers ouders informeren over het belang van deze map om de leefwerelden van thuis en de voorschool zo veel mogelijk met elkaar te verbinden (Van Keulen & Doeleman, 2002).

Ouderbetrokkenheid is een wisselwerking tussen de medewerkers van de voorschool en ouders. Reitsma en Wit (2012) benadrukken dat het hierbij gaat het om een samenwerking tussen de personen in de pedagogische driehoek. Voor een vervolgonderzoek is het daarom wenselijk om de interviewvragenlijst af te nemen bij de ouders van de kinderen op de voorschool. Op deze wijze kunnen de thema's binnen ouderbetrokkenheid op basis van de ervaringen van ouders onderzocht worden om nog beter tegemoetkomen aan de verwachtingen en behoeften van ouders. Uit onderzoek van Preston et al. (2019) komt naar voren dat ouders het gevoel willen hebben dat de voorschool tegemoetkomt aan hun

verwachtingen, maar ook eerlijk en realistisch zijn over de prestaties en vorderingen van hun kind.

Literatuurlijst

- Baarda, B. (2021). *Basisboek Methoden en Technieken* (7de editie). Noordhoff.
- Bakker, J. (2016). Onderwijs en ouderbetrokkenheid. *Pedagogiek*, 36(3), 199-210.
- Bakker, J. T. A., & Denessen, E. J. P. G. (2007, 1 januari). The concept of parent involvement: Some theoretical and empirical considerations. *ResearchGate*.
https://www.researchgate.net/publication/254871666_The_concept_of_parent_involvement_Some_theoretical_and_empirical_considerations
- Bakker, J., Denessen, E., Dennissen, M., & Oolbakkink-Marchand, H. (2013, oktober). *Leraren en ouderbetrokkenheid, een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen* (Nr. 411-11-662). Radboud Universiteit Nijmegen.
<https://www.nro.nl/sites/nro/files/migrate/PROO+Leraren+en+ouderbetrokkenheid+Joep+Bakker+ea.pdf>
- Beuving, J., & De Vries, G. (2015). *Doing qualitative research*. Amsterdam University Press.
- Boeije, H., & Bleijenbergh, I. (2019). *Analyseren in kwalitatief onderzoek* (3de editie). Boom Lemma.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bruder, M. B. (2010). Early Childhood Intervention: A Promise to Children and Families for Their Future. *Exceptional Children*, 76(3), 339-355.
<https://doi.org/10.1177/001440291007600306>
- Carter, S. (2002, oktober). *The impact of parent/family involvement on student outcomes*. CADRE.
https://www.researchgate.net/publication/355035272_Parental_involvement_Types_and_effects
- Day, C., Kowalenko, S., Ellis, M., Dawe, S., Harnett, P., & Scott, S. (2010). The Helping Families Programme: a new parenting intervention for children with severe and persistent conduct problems. *Child and Adolescent Mental Health*, 16(3), 167-171.
<https://doi.org/10.1111/j.1475-3588.2010.00588.x>
- Denessen, E., & Raket, L. (2016). Houdingen van leerkrachten ten aanzien van ouders en hun emoties, reacties en gevoelens van competentie bij verschillende uitingen van ouderbetrokkenheid. *Pedagogiek*, 36(3), 245-265.
<https://doi.org/10.5117/ped2016.3.dene>

- Desforges, C., & Abouchaar, A. (2003, juni). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: a literature review* (Nr. 433). <https://dera.ioe.ac.uk/6305/>
- De Vries, P. (2017). *Handboek ouderbetrokkenheid 3.0* (1ste editie). CPS Onderwijsontwikkeling en advies.
- Driessen, G. W. J. M., Smit, F., & Slegers, P. (2005). Parental Involvement and Educational Achievement. *British Educational Research Journal*, 31(4), 509–532. <https://doi.org/10.1080/01411920500148713>
- Driessen, G. W. J. M., Veen, A. & Van Daalen, M. (2015). *VVE-doelgroepkinderen in de voorschoolse fase*. Radboud Universiteit Nijmegen. Geraadpleegd van <https://www.nro.nl/sites/nro/files/migrate/VVE-doelgroepkinderen-in-de-voorschoolse-fase-PROO-review-Geert-Driessen-ea.pdf>
- Epstein, J. L. (2013). Ready or not? Preparing future educators for school, family, and community partnerships. *Teaching Education*, 24(2), 115–118. <https://doi.org/10.1080/10476210.2013.786887>
- Fleuren, M. A., Paulussen, T. G., Van Dommelen, P., & Van Buuren, S. (2014). Towards a measurement instrument for determinants of innovations. *International Journal for Quality in Health Care*, 26(5), 501–510. <https://doi.org/10.1093/intqhc/mzu060>
- Friese, S. (2019). *Qualitative Data Analysis with ATLAS.ti*. SAGE Publications.
- Goodall, J., & Vorhaus, J. (2011, mei). *Review of Best Practice in Parental Engagement*. University of Bath. https://purehost.bath.ac.uk/ws/portalfiles/portal/146139638/DFE_RR156.pdf
- Hart, C. (2022). *Doing Your Masters Dissertation*. SAGE Vistaar.
- Hattie, J. (2009). *Visible Learning*. SAGE Publications.
- Hermans, K. (2005). Evidence-based practice in het maatschappelijk werk- een pragmatische benadering. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 14(3), 5. <https://doi.org/10.18352/jsi.131>
- Hill, N. E., & Taylor, L. C. (2004). Parental School Involvement and Children's Academic Achievement. *Current Directions in Psychological Science*, 13(4), 161–164. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2004.00298.x>
- Hoover-Dempsey, K.V., Sandler, H.W. (2005). *Final performance report for OERI Grant 3 R305T010673. The social context of parental involvement: a path to enhanced achievement*. Nashville: Vanderbilt University
- James, A. (2017). *Onderzoeksmethoden in De Sociale Wetenschappen*. Van Haren Publishing.

- Kocyigit, S. (2015). Family Involvement in Preschool Education: Rationale, Problems and Solutions for the Participants. *Educational Sciences: Theory & Practice*.
<https://doi.org/10.12738/estp.2015.1.2474>
- Korfmacher, J., Green, B., Staerkel, F., Peterson, C., Cook, G., Roggman, L., Faldowski, R. A., & Schiffman, R. (2008). Parent Involvement in Early Childhood Home Visiting. *Child & Youth Care Forum*, 37(4), 171–196. <https://doi.org/10.1007/s10566-008-9057-3>.
- Lee, J.S. & Bowen, N.K. (2006). Parent involvement, cultural capital and the achievement among elementary school children. *American Educational Research Journal*, 43 (2). 193-215.
- Liamputtong, P. (2009). Qualitative Data Analysis: Conceptual and Practical Considerations. *Health Promotion Journal of Australia*, 20(2), 133-139.
- Lusse, M. (2013). *Een kwestie van vertrouwen. Een ontwerpgericht onderzoek naar het verbeteren van het contact met ouders in het 'grootstedelijke' vmbo als bijdrage aan Preventie van schooluitval*. Rotterdam University Press.
- Mortelmans, D. (2001). *Atlas-TI een inleiding*. Universiteit Antwerpen.
<https://docplayer.nl/16445085-Atlas-ti-een-inleiding.html>
- Muennig, P., Robertson, D., Johnson, G., Campbell, F., Pungello, E. P., & Neidell, M. (2011). The Effect of an Early Education Program on Adult Health: The Carolina Abecedarian Project Randomized Controlled Trial. *American Journal of Public Health*, 101(3), 512–516. <https://doi.org/10.2105/ajph.2010.200063>
- Musti-Rao, S., & Cartledge, G. (2004). Making Home an Advantage in the Prevention of Reading Failure: Strategies for Collaborating With Parents in Urban Schools. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 48(4), 15–21. <https://doi.org/10.3200/psfl.48.4.15-21>
- OCO. (2021, 26 oktober). *Wat is een Integraal Kind Centrum (IKC)?* Geraadpleegd op 24 maart 2022, van <https://www.onderwijsconsument.nl/wat-is-een-integraal-kind-centrum-ikc/>
- Onderwijsraad. (2010, februari). *Ouders als partners. Versterking van relaties met en tussen ouders op school*.
<https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/adviezen/2010/02/17/ouders-als-partners>
- Plochg, T., & Juttman, R. E. (2007). *Handboek gezondheidszorgonderzoek* (1ste editie). Bohn Stafleu van Loghum.
- Prakke, B., Peet, A. van & Wolf, J.C. van der (2007). *Challenging Parents, Teacher*

- Occupational Stress and Health in Dutch Primary Schools*. International Journal about Parents in Education, 1, 36-44.
- Preston, J. P., MacPhee, M. M., & Roach O'Keefe, A. (2019). *Kindergarten teachers' notions of parent involvement and perceived challenges*. *Articles*, 53(3).
<https://doi.org/10.7202/1058416ar>
- Prins, D., Wienke, D., & Van Rooijen, K. (2013, maart). *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs*. Nederlands Jeugdinstituut.
http://onderwijsdatabank.s3.amazonaws.com/downloads/Ouderbetrokkenheid_in_het_Onderwijs.pdf
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2009). *Research Methods for Business Students* (5^e ed.). Essex: Pearson Education Limited.
- Shonkoff, J. P. (2011). *Building a Foundation for Prosperity on the Science of Early Childhood Development* (Nr. 1). Stanford Center.
https://inequality.stanford.edu/sites/default/files/PathwaysWinter11_Shonkoff.pdf
- Smit, F., Fluiter, R. en Driessen, G. (2006). *Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief*. ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Smith-Adcock, S., Leite, W., Kaya, Y., & Amatea, E. (2019). A Model of Parenting Risk and Resilience, Social-Emotional Readiness, and Reading Achievement in Kindergarten Children from Low-Income Families Model. *Journal of Child and Family Studies*, 28(10), 2826–2841. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01462-0>
- Swanson, J., Raab, M., & Dunst, C. J. (2011). Strengthening family capacity to provide young children everyday natural learning opportunities. *Journal of Early Childhood Research*, 9(1), 66–80. <https://doi.org/10.1177/1476718x10368588>
- Trevarthen, C. (2011). What young children give to their learning, making education work to sustain a community and its culture. *European Early Childhood Education Research Journal*, 19(2), 173–193. <https://doi.org/10.1080/1350293x.2011.574405>
- Van der Heul, I. (2020). De invloed van ouderbetrokkenheid op de schoolprestaties van leerlingen. *University of Groningen*. <https://doi.org/10.33612/diss.132898858>
- Van Kampen, A., Klopogge, J., Rutten, S., & Schonewille, B. (2005, augustus). *Voor- en Vroegschoolse Zorg en Educatie - de toekomst verkend*.
<https://docplayer.nl/14807897-Voor-en-vroegschoolse-zorg-en-educatie.html>
- Veen, A. M. (2013). *De aansluiting tussen voor- en vroegschoolse educatie en tussen vroegschoolse educatie en groep 3*. Kohnstamm Instituut.

Verhoeven, N. (2022). *Wat is onderzoek?* (1ste editie). Boom Lemma.

Verhoeven, P. S. (2020). *Thematische analyse*. Boom Lemma.

Bijlage 1. Codeboom

Cluster	Onderdeel	Vraag	Inhoud
Begrip	Verplichting voorschool	Onderbouwing	Informereren
Begrip	Verplichting voorschool	Praktijk	Gesprekken
Begrip	Verplichting voorschool	Praktijk	Nieuwsbrief
Begrip	Verplichting voorschool	Praktijk	Classboard
Begrip	Verplichting voorschool	Trots	Laagdrempelig
Begrip	Participatie		Aanwezigheid in de voorschool
Begrip	Participatie		Mogelijkheden ouders
Begrip	Participatie	Praktijk	Haal- brengmomenten
Begrip	Participatie	Praktijk	Klusjes
Begrip	Participatie	Ontwikkelpunt	Meer participatie
Begrip	Formele participatie		Mogelijkheden ouders
Begrip	Formele participatie	Praktijk	Oudercommissie
Begrip	Thuisbetrokkenheid		Geen invloed
Begrip	Thuisbetrokkenheid	Praktijk	Voorlezen
Begrip	Thuisbetrokkenheid	Praktijk	Oefeningen
Begrip	Thuisbetrokkenheid	Praktijk	Werkmappen
Begrip	Samenwerking	Praktijk	Opvoeding
Begrip	Samenwerking	Praktijk	Ontwikkeling
Begrip	Samenwerking	Ontwikkelpunt	Communicatie
Begrip	Samenwerking	Trots	Vertrouwen
Begrip	Samenwerking	Onderbouwing	Opvoeden
Begrip	Ondersteuning	Praktijk	Thema-avond
Begrip	Ondersteuning	Praktijk	Externe organisaties
Bevorderen	Kennis	Praktijk	Ondersteunings-behoefte
Bevorderen	Opvoeden	Onderbouwing	Handvatten
Bevorderen	Opvoeden	Onderbouwing	Verantwoordelijk
Bevorderen	Opvoeden	Praktijk	Externe organisaties
Bevorderen	Opvoeden	Praktijk	Thema-avond

Bevorderen	Communicatie	Praktijk	Intakegesprek
Bevorderen	Communicatie	Praktijk	10-minuten gesprek
Bevorderen	Communicatie	Praktijk	Ouderavond
	Communicatie	Praktijk	Haal- brengmomenten
Bevorderen	Vrijwilligerswerk	Onderbouwing	Laagdrempelig
Bevorderen	Vrijwilligerswerk	Onderbouwing	Haalbaarheid
Bevorderen	Vrijwilligerswerk	Praktijk	Activiteiten
Bevorderen	Vrijwilligerswerk	Praktijk	Klusjes
Bevorderen	Vrijwilligerswerk	Ontwikkelpunt	Meer activiteiten
Bevorderen	Meebeslissen	Onderbouwing	Meedenken
Bevorderen	Meebeslissen	Praktijk	Oudercommissie
Bevorderen	Samenwerken	Onderbouwen	Vertrouwensband
Bevorderen	Samenwerken	Praktijk	Intakegesprek
Bevorderen	Samenwerken	Ontwikkelpunt	VVE ouderbijeenkomsten
Bevorderen	Samenleving	Praktijk	Moestuintje
Bevorderen	Samenleving	Praktijk	Bejaardentehuis
Bevorderen	Samenleving	Praktijk	Naschoolse activiteiten
Bevorderen	Samenleving	Praktijk	Dezelfde ouders
Bevorderen	Cultuur	Onderbouwing	Tegemoetkomen
Bevorderen	Cultuur	Onderbouwing	Openstaan
Bevorderen	Cultuur	Onderbouwing	Respect
Bevorderen	Cultuur	Praktijk	Geen varkensvlees
Bevorderen	Cultuur	Praktijk	Suikerfeest
Bevorderen	Cultuur	Belemmerend	Buitensluiten
Bevorderen	Thuisbetrokkenheid	Onderbouwing	Herhaling
Bevorderen	Thuisbetrokkenheid	Onderbouwing	Geen invloed
Bevorderen	Thuisbetrokkenheid	Onderbouwing	Mogelijkheden
Bevorderen	Thuisbetrokkenheid	Praktijk	Opdrachten
Bevorderen	Thuisbetrokkenheid	Praktijk	Werkbladen
Bevorderen	Thuisbetrokkenheid	Ontwikkelpunt	VVE-werkmap
Bevorderen	Thuisbetrokkenheid	Ontwikkelpunt	Huisbezoek

Bevorderen	Thuisbetrokkenheid	Ontwikkelpunt	Themaboekjes
Bevorderen	Moeilijk bereikbaar	Onderbouwing	Wisselwerking
Bevorderen	Moeilijk bereikbaar	Ontwikkelpunt	Behoeften
Bevorderen	Belemmerend	Praktijk	Taalbarrière
Bevorderen	Belemmerend	Praktijk	Laaggeletterheid
Bevorderen	Belemmerend	Praktijk	Andere verwachtingen
Bevorderen	Belemmerend	Praktijk	Laag Economische Status (SES)
Bevorderen	Belemmerend	Praktijk	Weinig betrokken
Implementatie	Beleid	Praktijk	Geen inzicht
Implementatie	Beleid	Praktijk	Pedagogisch werkplan
Implementatie	Beleid	Praktijk	Montessori
Implementatie	Beleid	Trots	Praktijk
Implementatie	Beleid	Trots	Hecht team
Implementatie	Beleid	Trots	Visie
Implementatie	Beleid	Trots	Jeugdondersteuners
Implementatie	Beleid	Ontwikkelpunt	Bijeenkomsten
Implementatie	Beleid	Ontwikkelpunt	Opstapje/Opstap
Implementatie	Beleid	Ontwikkelpunt	Belang
Bijdrage	Initiatief	Onderbouwing	Pedagogische medewerkers
Bijdrage	Initiatief	Onderbouwing	Aandeel ouders
Bijdrage	Initiatief	Onderbouwing	Maatwerk
Bijdrage	Initiatief	Onderbouwing	Wisselwerking
Bijdrage	Initiatief	Praktijk	Informeren
Bijdrage	Initiatief	Praktijk	Activiteiten
Bijdrage	Initiatief	Praktijk	Bijeenkomsten
Bijdrage	Initiatief	Ontwikkelpunt	Bijdrage ouders
Werkzame factor	Ervaring en attitude	Onderbouwing	Karakter
Werkzame factor	Ervaring en attitude	Praktijk	Verskil jong en oud
Werkzame factor	Ervaring en attitude	Praktijk	Invalkracht
Werkzame factor	Ervaring en attitude	Belemmerend	Verkeerde verwachtingen

Werkzame factor	Deskundig en bekwaam	Bevorderend	Opleiding
Werkzame factor	Deskundig en bekwaam	Bevorderend	Ervaring
Werkzame factor	Deskundig en bekwaam	Ontwikkelpunt	Scholing
Werkzame factor	Deskundig en bekwaam	Belemmerend	Kritische ouders
Werkzame factor	Deskundig en bekwaam	Belemmerend	Slechtnieuwsgesprek
Invloed	Opvoeding en ontwikkeling	Onderbouwing	De hele dag
Invloed	Opvoeding en ontwikkeling	Praktijk	Laag Economische Status (SES)
Invloed	Opvoeding en ontwikkeling	Praktijk	Samen spelen en delen
Invloed	Opvoeding en ontwikkeling	Praktijk	Leren wachten
Invloed	Opvoeding en ontwikkeling	Praktijk	Basisvaardigheden
Verbinding	Thuisituatie	Onderbouwing	Ouders goed kennen
Verbinding	Thuisituatie	Praktijk	Niet voldoende
Verbinding	Thuisituatie	Ontwikkelpunt	Huisbezoeken
Verbinding	Achtergrond	Onderbouwing	Risicofactoren
Verbinding	Achtergrond	Praktijk	Intakegesprek
Verbinding	Achtergrond	Praktijk	Zorgkinderen
Verbinding	Achtergrond	Ontwikkelpunt	Intakegesprek
Verbinding	Achtergrond	Bevorderend	Achtergrondinformatie
Verbinding	Instrumenten	Onderbouwing	Geen behoefte
Verbinding	Instrumenten	Praktijk	Geen inzicht
Verbinding	Instrumenten	Praktijk	Gordon
Verbinding	Instrumenten	Praktijk	Staf
Verbinding	Instrumenten	Ontwikkelpunt	Scholing

Bijlage 2 Interviewvragen

Semigestructureerd interview - Pedagogische Medewerkers IKC

Naam ICK:
Leeftijd (jaar):
Werkervaring (jaar):
Ervaring op ISK (jaar):
Geslacht (m/v/x):
Opleidingsniveau (mbo/hbo/wo):

1.A

	Sterk mee oneens	Mee oneens	Beetje mee oneens	Beetje mee eens	Mee eens	Sterk mee eens
<p>Ouderbetrokkenheid in de voorschoolse educatie is de betrokkenheid¹:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Van de voorschool om ouders te informeren over de programma's en de voortgang van de kinderen (verplichting voorschool). • Die ouders hebben door aanwezigheid in de voorschool (participatie). • Die ouders hebben door mee te denken over het beleid en bestuur van de voorschool en het ontwikkelen van formele oudervertegenwoordiging (formele participatie). • Die ouders thuis hebben bij het leren/ontwikkelen van hun kind, bijvoorbeeld voorlezen, bespreken dag (thuisbetrokkenheid). • Die de voorschool en ouders hebben door communicatie en samen te werken aan de ontwikkeling en opvoeding (samenwerking). • Ondersteuning die de voorschool biedt aan ouders, zoals extra activiteiten ter versterking en/of verdieping van opvoedingskracht en thuisbetrokkenheid (ondersteuning). 						
<p>Onderbouwing Likert schaal:</p>						

¹ J.L. Epstein (2013).

Hoe is dit in de praktijk terug te zien?	
Leer-en ontwikkelpunten: Waar ben je trots op? Dit kan beter:	

2.A

	Sterk mee oneens	Mee oneens	Beetje mee oneens	Beetje mee eens	Mee eens	Sterk mee eens
<p>De betrokkenheid van ouders bij het ontwikkelen en leren van hun kind in de voorschoolse educatie wordt bevorderd wanneer²:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pedagogische medewerkers meer weten over de gezinnen, omstandigheden en opvoedingsdoelen. Maar ook open staan voor deze informatie (kennis). • Ouders bijgestaan worden in opvoedingsactiviteiten (opvoeden) • Ouders worden geïnformeerd over o.a. de voortgang van hun kind (communicatie) • Ouders betrokken worden bij hand en spandiensten op school (vrijwilligerswerk) • Ouders betrokken worden bij beslissingen op educatief niveau (meebeslissen) • Ouders en de voorschool elkaar niet alleen informeren, maar samenwerken met een gezamenlijk doel, de ontwikkeling van het kind (samenwerken) • Ouders een rol krijgen bij de samenwerking tussen 						

² Prins et al. (2013).

<p>voorschool en de samenleving (samenwerking met de buurt).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Open staan voor elkaars culturele en religieuze achtergronden (aanpassing schoolklimaat aan cultuur). • Wanneer ouders worden betrokken bij het leren van kinderen (thuisbetrokkenheid). • Ouders die moeilijk bereikbaar zijn uitdagen om een bijdrage te leveren (moeilijk bereikbaar). 						
<p>Onderbouwing Likert schaal:</p>						
<p>Hoe is dit in de praktijk terug te zien?</p> <p>Wat zijn voor jou belemmerende factoren?</p>						
<p>Leer-en ontwikkelpunten:</p> <p>Waar ben je trots op?</p> <p>Dit kan beter:</p>						

--	--

2.B

	Sterk mee oneens	Mee oneens	Beetje mee oneens	Beetje mee eens	Mee eens	Sterk mee eens
<p>De implementatie van ouderbetrokkenheid programma's kan een grote invloed hebben op het bevorderen van ouderbetrokkenheid.</p> <p>Vraag: Ouderbetrokkenheid is voldoende vormgegeven in het huidige beleid binnen het IKC.³</p>						
<p>-</p> <p>Onderbouwing Likert schaal:</p>						
<p>Hoe is dit in de praktijk terug te zien?</p>						
<p>Leer-en ontwikkelpunten: Waar ben je trots op?</p> <p>Dit kan beter:</p>						

³ J.L. Epstein (2013).

2.C

	Sterk mee oneens	Mee oneens	Beetje mee oneens	Beetje mee eens	Mee eens	Sterk mee eens
Pedagogische medewerkers hebben inzicht in diverse instrumenten die zij kunnen gebruiken om ouderbetrokkenheid op de voorschool vorm te geven. ⁴						
" Onderbouwing Likert schaal:						
Hoe is dit in de praktijk terug te zien?						
Leer-en ontwikkelpunten: Waar ben je trots op? Dit kan beter:						

⁴ Bakker et al. (2013); Prins et al. (2013).

3.A

	Sterk mee oneens	Mee oneens	Beetje mee oneens	Beetje mee eens	Mee eens	Sterk mee eens
Ouderbetrokkenheid binnen de voorschool moet vooral vanuit de pedagogisch medewerkers georganiseerd worden. Het initiatief komt vanuit pedagogische medewerkers ⁵						
<p>"</p> <p>Onderbouwing Likert schaal:</p>						
Hoe is dit in de praktijk terug te zien?						
<p>Leer-en ontwikkelpunten: Waar ben je trots op?</p> <p>Dit kan beter:</p>						

⁵ Kocvigit (2015).

3.B	Sterk mee oneens	Mee oneens	Beetje mee oneens	Beetje mee eens	Mee eens	Sterk mee eens
De mate van ouderbetrokkenheid binnen de voorschool wordt bepaald door de attitude en ervaring van de pedagogische medewerkers ten opzichte van de ouders. ⁶						
" <p>Onderbouwing Likert schaal:</p>						
Hoe is dit in de praktijk terug te zien?						
Leer-en ontwikkelpunten: Waar ben je trots op?						
Dit kan beter:						

⁶ Bakker et al. (2013).

3.C

	Sterk mee oneens	Mee oneens	Beetje mee oneens	Beetje mee eens	Mee eens	Sterk mee eens
Pedagogische medewerkers van de voorschool voelen zich bekwaam en deskundig genoeg om ouders te bereiken en te laten participeren in de voorschool. ⁷						
- Onderbouwing Likert schaal:						
Hoe is dit in de praktijk terug te zien?						
Leer-en ontwikkelpunten: Waar ben je trots op? Dit kan beter:						

⁷ Driessen et al. (2015).

3.D

	Sterk mee oneens	Mee oneens	Beetje mee oneens	Beetje mee eens	Mee eens	Sterk mee eens
Pedagogische medewerkers dragen bij aan de opvoeding en ontwikkeling van het jonge kind ⁸ .						
<p>•</p> <p>Onderbouwing Likert schaal:</p>						
Hoe is dit in de praktijk terug te zien?						
<p>Leer-en ontwikkelpunten: Waar ben je trots op?</p> <p>Dit kan beter:</p>						

⁸ Trevarthen. (2011).

4.A

	Sterk mee oneens	Mee oneens	Beetje mee oneens	Beetje mee eens	Mee eens	Sterk mee eens
Pedagogische medewerkers ervaren voldoende verbinding en samenwerking tussen de voorschool en de thuissituatie van de kinderen. ⁹						
Onderbouwing Likert schaal:						
Hoe is dit in de praktijk terug te zien?						
Leer-en ontwikkelpunten: Waar ben je trots op? Dit kan beter:						

⁹ Prins et al. (2013).

4.B

	Sterk mee oneens	Mee oneens	Beetje mee oneens	Beetje mee eens	Mee eens	Sterk mee eens
Pedagogische medewerkers hebben voldoende aandacht voor de achtergrond van het kind. ¹⁰						
" Onderbouwing Likert schaal:						
Hoe is dit in de praktijk terug te zien?						
Leer-en ontwikkelpunten: Waar ben je trots op? Dit kan beter:						

¹⁰ Driessen et al. (2015).

Bijlage 3. E-mail naar de contactpersonen IKC-locaties

Beste ...

Ik hoorde van [REDACTED] dat uw locatie bereid is om mee te werken aan mijn onderzoek. Daar ben ik erg blij mee! Ik zal mij eerst even kort voorstellen. Mijn naam is Emilie Lobers en ik zit in de laatste fase van de master Orthopedagogiek, het schrijven van de masterthesis. Ik doe onderzoek naar ouderbetrokkenheid binnen de voorschoolse educatie. Mijn onderzoek maakt deel uit van een overkoepelend onderzoek om de kwaliteit van de voor- en vroegschoolse educatie (VVE) binnen het Integraal Kindcentrum (IKC) in de gemeente Leeuwarden te verbeteren. In mijn onderzoek ga ik mij richten op wat de pedagogische medewerkers als bevorderend en belemmerend ervaren wat betreft ouderbetrokkenheid vergroten binnen de voorschoolse educatie. Er zijn hierbij vier thema's opgesteld waar de pedagogische medewerkers naar gevraagd worden:

1. De betekenis van ouderbetrokkenheid binnen de voorschoolse educatie;
2. Bevorderen van ouderbetrokkenheid;
3. De bijdrage van pedagogische medewerkers op het ontwikkelen en leren van het jonge kind;
4. Verbinding tussen de voorschool en de thuissituatie;

De vier thema's mogen met de pedagogische medewerkers gedeeld worden, zodat zij wellicht iets voorbereider het interview ingaan. Ook heb ik een voorbeeldvraag opgesteld. De voorbeeldvraag is bijgevoegd in de bijlage.

Tijdens het interview zal ik de pedagogische medewerkers 10 vragen stellen. De vragen bestaan uit stellingen die zij kunnen beantwoorden met sterk mee oneens, mee oneens, beetje mee oneens, beetje mee eens, mee eens, sterk mee eens. Daarnaast zal ik vragen om het antwoord te onderbouwen. Er zijn geen goede, foute of gewenste antwoorden. De mening van de medewerkers telt. Het is belangrijk om te weten dat de antwoorden vertrouwelijk zijn: alleen de onderzoeker heeft toegang tot de gegevens.

Ik zou graag drie medewerkers in de maand mei willen interviewen. Is dat haalbaar voor u? Ik kan bij u op locatie komen of de interviews via beeldbellen afnemen. Waar gaat uw voorkeur

en de voorkeur van de medewerkers naar uit? Ik denk dat het interview ongeveer 1 uur duurt.
Mocht u nog vragen hebben dan hoor ik dat graag.

Bij voorbaat dank voor uw medewerking.

Met vriendelijke groet,

Emilie Lobers

Student orthopedagogiek, Rijksuniversiteit Groningen